

Technická univerzita v Liberci
Fakulta pedagogická

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2007

Jiří Vaník

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
FAKULTA PEDAGOGICKÁ

Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

Studijní program: Sociální práce

Studijní obor: Penitenciární péče

Kód oboru: 7502R023

Název bakalářské práce:

SEKTY A JEJICH PSYCHICKÁ MANIPULACE
SECTS AND THEIR MENTAL MANIPULATION

Autor:

Jiří Vaník
Cajthamlova 2300/8
415 01 Teplice

Podpis autora: _____

Vedoucí práce: PhDr. Jan Sochůrek, Ph.D.

Počet:

stran	obrázků	tabulek	grafů	zdrojů	příloh
48	0	8	8	19	3 + 1 CD

CD obsahuje celé znění bakalářské práce.

V Liberci dne: 30.4. 2007

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
FAKULTA PEDAGOGICKÁ

Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení: Jiří Vaník
Adresa: Cajthamlova 2300/8, 41501 Teplice

Studijní program: Sociální práce
Studijní obor: Penitenciární péče
Kód oboru: 7502R023

Název práce: SEKTY A JEJICH PSYCHICKÁ MANIPULACE

Název práce v angličtině: SECTS AND THEIR MENTAL MANIPULATION

Vedoucí práce: PhDr. Jan Sochůrek, Ph.D.

Termín odevzdání práce: 30. 04. 2007

Bakalářská práce musí splňovat požadavky pro udělení akademického titulu „bakalář“ (Bc.).

.....
vedoucí bakalářské práce

.....
děkan FP TUL

.....
vedoucí katedry

Zadání převzal (student): Jiří Vaník

Datum: 28. 01. 2006

Podpis studenta: .....

Prohlášení

Byl jsem seznámen s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracoval samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím bakalářské práce a konzultantem.

V Liberci dne: 30.4. 2007

Podpis: .....

Poděkování

Rád bych vyjádřil upřímné poděkování PhDr. Janu Sochůrkovi, Ph.D. za trpělivost, cenné rady a pomoc při vedení mé bakalářské práce.

Název bakalářské práce: Sekty a jejich psychická manipulace

Název bakalářské práce: Sects and their mental manipulation

Jméno a příjmení autora: Jiří Vaník

Akademický rok odevzdání bakalářské práce: 2006/2007

Vedoucí bakalářské práce: PhDr. Jan Sochůrek, Ph.D.

Resumé:

Bakalářská práce se zabývala problematikou náboženských sekt. Jejím cílem bylo zjistit a analyzovat metody psychické manipulace člověka náboženskými sektami. Dále zjistit, kteří lidé jsou sektami zvláště ovlivnitelní a jaké způsoby sekty používají k náboru potenciálních členů. Práci tvořily dvě stěžejní oblasti. Jednalo se o část teoretickou, která pomocí zpracování a prezentace odborných zdrojů popisovala charakteristické znaky a organizační struktury sekt. Dále se zabývala vývojem závislosti na sektě, pomocí lidem po opuštění sekty a postavením církví a náboženských společností v České republice. Praktická část zjišťovala pomocí dotazníku míru informovanosti veřejnosti o problematice náboženských sekt, četnost a způsoby kontaktování osob členy sekty a postoje veřejnosti k sektám. Za největší přínos práce bylo možné považovat analýzu zkoumaného jevu ve společnosti.

Klíčová slova: církev, dotazník, náboženská sekta, náboženská společnost, patologické chování, patologická religiozita, první pomoc, psychiatrická a psychologická péče, psychická manipulace, psychická závislost, registrace, resocializace, svoboda myšlení, svoboda náboženského vyznání, struktura sekty

Summary:

Our bachelor's work concerned with problems of religious sects. Its aim was to find and to analyse methods of mental manipulation of people by religious sects. Next aim was to find which people are especially influenced by sects and what ways use sects to advertising of potential members. This work involved two essential parts. Theoretic part described characteristic signs and organizational structures of sects. Then theoretic part concerned with development of dependence on sect, support people after leaving sect and position of churches and religious societies in the Czech republic. Practical part found with the aid of questionnaire public informedness about religious sects, frequency and ways of contacting people by members of sect and public attitudes towards sects. For most contribution of this work was possible to consider analysis of studied problems in our society.

Keywords: church, questionnaire, religious sect, religious society, pathologic behaviour, pathologic religiosity, first aid, psychiatric and psychotherapeutic care, mental manipulation, mental dependence, registration, resocialization, freedom of thought, freedom of religion, structure of sect

OBSAH

1 ÚVOD	9
2 TEORETICKÉ ZPRACOVÁNÍ PROBLÉMU	10
2.1 Vymezení pojmu sekta	10
2.2 Charakteristické znaky sekt	11
2.3 Organizační struktury sekt	15
2.4 Vznik a vývoj závislosti na sektě	17
2.5 Pomoc lidem po opuštění sekty	20
2.6 Postavení církví a náboženských společností v České republice	21
2.6.1 Právní úprava svobody náboženského vyznání	21
2.6.2 Registrace církví a náboženských společností	22
2.7 Vybrané sekty	25
2.7.1 Řád chrámu slunce	25
2.7.2 Svatyně lidu	26
2.7.3 Davidiáni	26
2.7.4 Scientologie	27
2.7.5 Svědci Jehovovi	29
3 PRAKTICKÁ ČÁST	33
3.1 Cíl praktické části	33
3.1.1 Stanovení předpokladů	33
3.2 Použité metody	33
3.3 Popis zkoumaného vzorku a průběh průzkumu	34
3.4 Výsledky a jejich interpretace	35
4 ZÁVĚR	44

5 NÁVRH OPATŘENÍ	44
6 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	46
7 SEZNAM PŘÍLOH	48

1 ÚVOD

Náboženství může mít na člověka vliv pozitivní i negativní. V pozitivním smyslu přispívá k rozvoji jeho osobnosti a podporuje harmonické vztahy k druhým lidem. Zdravá víra stabilizuje nejen život jedince, ale i celé společnosti tím, že zaručuje platnost mravních norem a poskytuje určitý řád. Ovšem stejně jako cokoli jiného i náboženství může být zneužito. Může člověka zásadním způsobem deformovat, přinášet utrpení a narušovat mezilidské vztahy. Takové náboženské společenství, které zásadním způsobem manipuluje se životy svých stoupců, má negativní vliv a bývá označováno jako sekta.

Sekty provázejí lidstvo od samých jeho počátků a jejich historie může částečně odpovědět i na otázky po jejich fungování. Oživení činnosti těchto skupin, které v sobě integrují mnohem lépe, než to činí tradiční náboženství, obavy současnosti a moderní technologie, bylo vyvoláno pádem velkých ideologických systémů a bouřlivým rozvojem médií. Síla sekt spočívá zejména v tom, že využívají náboženské svobody a obecněji i svobody myšlení. Podobně jako toxikomanie se i sektářství dotýká všech společenských vrstev a zapouští své kořeny do nejhlubšího nitra jedince. Prevence je obtížná: nabízí sociální realitu proti utopii. (Abgrall, 1999)

V této práci se budeme problematikou sekt zabývat. Pokusíme se zjistit, popsat a analyzovat metody psychické manipulace člověka náboženskými sektami. Dalším cílem bude zjistit, kteří lidé jsou sektami zvláště ovlivnitelní a jaké způsoby sekty používají k náboru potenciálních členů. Práce je složena z teoretické a praktické části. V té první pomocí zpracování a prezentace odborných zdrojů popíšeme charakteristické znaky a organizační struktury sekt a budeme se také zabývat vývojem závislosti na sektě, pomocí lidem po opuštění sekty a postavením církví a náboženských společností v České republice. V části praktické se pomocí dotazníku pokusíme zjistit míru informovanosti veřejnosti o problematice sekt a jaké jsou postoje veřejnosti k náboženským sektám.

2 TEORETICKÉ ZPRACOVÁNÍ PROBLÉMU

2.1 Vymezení pojmu sekta

Kromě tradičních náboženských společností, za než se považují především církve a židovské náboženské obce, se vyskytuje i množství náboženských společností, které jsou v naší kulturní oblasti vnímány jako netradiční, nové nebo alternativní. Některé z nich mohou mít i charakter sekty a mohou tedy znamenat pro své členy či pro společnost určité nebezpečí. Vymezení jednoznačné hranice mezi náboženskými společnostmi, které lze za sektu označit a těmi, které jsou všeobecně přijímané a užitečné v praxi není možné.

Slovo *sekta* pochází z latinského výrazu *secta*, jehož původem je sloveso *seco* (sekám, řežu) nebo *sequor* (následovat). Do evropských jazyků proniklo toto slovo z latinského překladu novozákonního řeckého slova *hairesis*. Rozuměla se tím skupina odštěpená od církve, k níž předtím patřila. Příčinou rozdělení mohl být rozdíl ve víře, ale mohlo to být jen odloučení s tím, že se zachovala stejná víra. Obecněji se tím pak rozuměla odloučená část původně jednotného náboženství. Tento původní význam slova v dnešní době již nedostačuje. Stejnými znaky jako odštěpené sekty se totiž vyznačují i skupiny, které se od žádného takového celku neoddělily. Termínem *sekta* je v současné době označována spíše skupina, která nese výrazné sektářské znaky.

Výraz *sekta* používají spíše lidé zvenčí než jejich příslušníci. Málokteré z hnutí by se samo označilo za sektu. Některé autority se vyhýbají tomuto problému tím, že používají termín nová náboženská hnutí čili NRM (z anglického *new religious movement*). Sekta je pododdíl nebo odštěpek od již zavedeného náboženství, takže Svědky Jehovovy nebo mormony můžeme právem označit za křesťanské sekty (protestanti by je nazvali kacírskými, ale liberálnější křesťané považují tato učení spíše za omylná než kacírská). (Barrett, 1998)

Hartl (2000) uvádí termíny: *sekta tvrdá* - sekta se záporným vztahem ke světu, své členy před světem chrání, nejčastěji v uzavřené komunitě a

sekta měkká – sekta, kde je menší míra vlivu na členy, s kladným nebo lhostejným přístupem ke světu.

Podle Abgralla (1999) nejasný význam slova „sekta“ vyplývá z faktu, že sekta není vymezena ani z právního, sociologického, kriminologického, a tím méně psychiatrického hlediska. Podle něj *sekta* vznikla z latinského *sequi*, následovat. Žák určité sekty se vydává cestou, jež ho přivede do postavení adepta, stoupence, člověka, který dosáhl cíle (lat. *adeptus* = dosáhnoucí). „Následuje“ svého mistra a zároveň se odštěpuje od zbytku lidského společenství. Stává se sektářem: izolovaným.

Podle Vágnerové (2004) lze náboženskou sektu definovat ze tří hledisek:

- *Z teologického hlediska* je učení sekty jen vytrženou částí nějakého náboženského učení, vyděleného z kontextu, která je absolutizována a interpretována, někdy v modifikované podobě, jako samostatná věrouka.
- *Z hlediska sociologie a kulturní antropologie* jsou tyto skupiny definovány svým protispolečenským zaměřením, odmítáním majoritní kultury, společnosti a státu, resp. všech sociálních institucí, které k ní náleží.
- *Z pohledu sociální psychologie* jde o totalitním způsobem organizované skupiny s pevnou ideologií a vůdcem, manipulující veškerý život svých členů.

Z kriminologického hlediska je sekta vymezena jako náboženské seskupení, které dlouhodobě působí na sebehodnocení jednotlivců takovým způsobem, že tito lidé docházejí k psychické újmě, která bývá charakterizována především ztrátou individuality, sníženým sebevědomím, sníženou schopností žít samostatně bez skupiny a bez jejího vůdce. Mají strach z vnějšího světa mimo skupinu. U mladých lidí dochází k hlubším změnám osobnosti, často i v důsledku ovlivňování jednotlivce skupinou specifickými metodami nátlaku, sugescí, rituály, izolací, půstem a dalšími.

2.2 Charakteristické znaky sekt

Následující tabulka orientačně rozlišuje zdravou víru a patologickou religiozitu podle pastorálního psychologa Waltera Rebella, jak ji uvádí Kašparů (2002).

Tabulka č. 1: Rozlišení zdravé víry a patologické religiozity

zdravá víra
přispívá k rozvoji osobnosti
podporuje harmonické vztahy k druhým lidem
vyznačuje se otevřeností pro životní skutečnosti
nevzbuzuje strach
uschopňuje k pluralitní toleranci
udržuje si postoj hledání
má individuálně rozdílnou míru tvůrčí síly
dává prostor pro humor a pro slavení

patologická religiozita se projevuje

zarputilým zápasem o bezhříšnou svatost
nenávisť proti jinak smýšlejícím
přehnaným strachem z Božího trestu
bludnými náboženskými myšlenkami
duchovním zákonictvím
náboženským výkladem konce světa
náboženským blouzněním
přemrštěným strachem z hříchu
nábožensko touhou po moci a uplatnění
umrtvováním těla přehnanou askezí
útekem před světem
neschopností lásky a popíráním života
věnováním se okultním praktikám

Americký sociolog Ronald Enroth (1994) shrnul určující znaky sekt do devíti následujících bodů. Zároveň upozorňuje, že ne všechny sekty musí mít nutně všechny tyto poznávací znaky:

- Vůdce, který autoritativně vyžaduje naprostou oddanost.
- Vyznání a hodnoty jsou v protikladu k vyznání a hodnotám převládající kultury.
- Pocit výlučnosti skupiny, jež disponuje „pravdou“.
- Zákonictví s množstvím pravidel a omezení.
- Důraz na pocity a emoce.
- Pocit pronásledování.
- Strach ze sankcí a trestů za neposlušnost.
- Tajnůstkářství.
- Odpor proti duchovním církve.

Na tzv. sektách bývá již při prvních kontaktech nápadné, že v nich nevládne atmosféra svobodného myšlení a rozhodování. Vnějšímu pozorovateli mohou jejich členové připadat jakoby „programováni“, bez schopnosti vlastního úsudku, který by překračoval předem dané mantinely, bez ochoty pohledět na cokoli, co se týká jeho skupiny, s nadhledem či s odstupem. Jejich rozhodování je sice deklarováno jako naprosto svobodné a oni sami se

(alespoň někdy) svobodně cítí, jejich okolí však jejich slova považuje za fráze a jejich chování za strojené a křečovitě. (Vojtíšek, 1998)

Hlavním důvodem nápadné absence svobody členů sekty bývá velmi silná autorita. Výroky zakladatele či vůdce jsou považovány za závazné a nezpochybnitelné a těmto lidem jsou přisuzovány až božské atributy. Vedoucí si činí nárok na organizaci a rozhodování o všech činnostech a oblastech života tak, aby členům sekty nezbyval žádný prostor pro individuální rozhodování. Vůdce sekty bývá zpravidla charismatická osobnost, která slouží jako ideální vzor, s nímž je možné se identifikovat. I on sám bývá přesvědčen o své výjimečnosti, neomylnosti a vyvolenosti. Mnozí členové sekt považují větší míru autoritativnosti za atraktivní, jelikož posiluje pocit jejich jistoty a stává se také lákavým únikem od povinností dospělosti. Poslušnost autoritám totiž odnímá břemeno rozhodování a odpovědnosti za nesprávná rozhodnutí. Rozhodování člena sekty je tak zúženo pouze na rozhodnutí, zda bude či nebude respektovat vůli vůdce.

Jedním z dalších znaků, kterými se sekty vyznačují je řízení informací. Jedná se zejména o uzavření přísunu informací potřebných k tomu, aby si člověk vytvořil zdravý úsudek. Z těchto důvodů bývá literatura, která je předkládána členům sekty, šířena pouze z jednoho centra. Četba knih, novin a časopisů, které nebyly schváleny těmi, kteří stojí v hierarchii skupiny alespoň o stupínek výše, poslech rozhlasu či sledování televize jsou členům takovýchto skupin přinejmenším nedoporučovány.

Na základě přístupu k informacím je ve skupině vytvářena hierarchie. Dosáhnutí vyššího stupně v žebříčku skupiny znamená vědět o skupině více, což vede k utajování informací před veřejností a méně pokročilými členy a ke vzniku dvojího druhu literatury (pro vnitřní potřebu a pro vnější propagaci). Utajovány bývají například informace o hospodaření sekty, o jejích politických cílech nebo o osobnosti vůdce.

Dalším typickým znakem sekty je cílevědomé budování představy nebezpečného nepřítele. Těmito nepřáteli mohou být například psychiatři, vláda apod. Každý, kdo má kritické myšlení vůči sektě, dostává podobu d'ábla. „Nepřítel“ sektu neustále pronásleduje a vyvolává obavy.

V sektách bývá také vytvářen černobílý obraz, v němž se vše dobré nachází ve světě sekty a vše zlé, zkažené a povrchní, ve světě mimo tuto skupinu. Rovněž před příchodem do skupiny bylo vše zlé, rodinný život, přátelé a zaměstnání nevyjímaje. Překročit tedy tuto hranici mezi „my“ a „oni“ či dobrem a zlem a opustit takovouto skupinu je totéž jako vydat se do nepřátelského světa, jehož případná skutečná nebezpečnost byla černobílou propagandou mnohonásobně zveličena.

S černobílým obrazem světa souvisí i výlučnost, která je pro sekty tak charakteristická. Tyto společnosti vzbuzují ve svých členech pocit výjimečnosti a nadřazenosti, která může být dána buď zvláštním a jedinečným poznáním, jehož se jim údajně dostalo, nebo posláním, k němuž byli vyvoleni. Taková poznání či poslání jsou považována za důležitá až v kosmickém dosahu. Většinou sekta zahrnuje do svého výkladu světa i periodizaci dějin. V takovém případě se obvykle ocitáme právě v poslední nebo jinak vrcholné etapě. Není tedy třeba připomínat, že tyto pocity výlučnosti dodávají následovníkům takových skupin sebevědomí a posilují jejich postavení ve společnosti. Opustit skupinu tohoto typu znamená současně opustit i prostředí společenské seberealizace a zradit to, co v člověku utváří pozitivní obraz o něm samém. (Vojtíšek, 1998)

Dalším významným prvkem sekt je pocit viny. Skupina po čase začíná dávat adeptovi najevo, že by pro ni měl pracovat. Vysoká laťka nároků a povinností se dá ale málokdy trvale respektovat. Po počátečním stadiu, v němž se novému zájemci projevuje až přehnaný zájem a obdiv, se tato vřelá sympatie už tolik nevyjadřuje. Lichocení a zájem se přenesou na další kandidáty. Povinností však přibývá a je vyžadováno větší nasazení pro skupinu. Výsledky práce člena bývají dávány do přímé souvislosti s jeho duchovní pokročilostí. Pokud člen sekty požadovaný výkon nepodává, je to pouze jeho vina. Trvalý pocit nedostatečnosti je součástí promyšlené manipulace organizací. Tento pocit viny, který se stává účinným hnacím motorem, často způsobuje až neuvěřitelné výkony jednotlivých členů. Opustit sektu by pro takového jedince znamenalo totální životní prohru, proto k opuštění sekty nalézají sílu pouze jedinci, kteří jsou mimořádně silní nebo velmi zoufalí.

Sekty se také vyznačují společenskou izolovaností. Okolí člověka, který se stal členem sekty, zpravidla nelibě nese odcizení blízké osoby. V důsledku členství v sektě dochází ke ztrátě přátel, rodinné vztahy také chladnou (rodiče jsou označováni např. jako „zploditelé“ nebo „biologičtí rodiče“), často dochází také k opuštění školy či zaměstnání. Sekta je výlučná, je jediným držitelem pravdy, okolní svět a jeho myšlenky jsou nebezpečné. Není vhodné se s okolním světem stýkat nad rámec nejnnutnějších praktických potřeb. Kontakty členů sekty s kýmkoli mimo sektu bývají tedy většinou zakazovány nebo přísně vymezeny a kontrolovány.

V sektách bývá velké množství předpisů, které určují oblečení, účes, jídelní zvyky, denní režim, výběr partnera, sexuální život atd. Např. Svědkové Jehovovi jsou poměrně dobře známí svým postojem k bývalým členům Společnosti, tzv. odpadlíkům, se kterými nesmí žádný svědek (kromě tzv. starších) ani hovořit ani se jinak stýkat.

Tyto všechny charakteristiky činí ze sekty uzavřenou společnost. Projevuje malý zájem o život vnější společnosti. Uzavřená je i vůči vnějšímu posuzování a kritice (kritik nemá pro její členy žádnou autoritu a patří ostatně do vnějšího - nepřátelského - světa) a vůči svobodnému toku informací vůbec. Sekta nechápe sebe samu jako otevřenou každému bez ohledu na jeho motivy a postoje. Daleko více jí jde o vytržení člověka z jeho dosavadního působiště a bezohledné ovládnutí. (Vojtíšek, 1998)

Doba členství v sektě přináší obvykle svým členům velké množství myšlenkových stereotypů. Bývá velmi nesnadné tyto stereotypy opustit a to i po případném odchodu z této společnosti. V některých skupinách jsou např. předepsány vzorce, podle nichž členové vedou rozhovor na jednotlivá témata, v jiných je nutné mnohonásobné opakování manter. Po opuštění sekty má člověk obvykle nízké sebevědomí, při osobních kontaktech je nejistý a má potíže s navazováním vztahů. Je do značné míry poznamenán sektou i na dobu, kdy by ji už případně opustil. Odchod ze sekty je považován za jeden z nejvíce traumatizujících zážitků a v některých případech se neobejde bez psychiatrické pomoci.

2.3 Organizační struktury sekt

Sekty se rozvíjejí kolem svých vůdců a pod jejich vlivem, získávají stále další stoupence, zvětšují své řady efektem sněhové koule. Všichni stoupenci však zdaleka nemají stejný status. Neudrží stejné vztahy s vůdcem sekty a nemají stejné výsady. Existují dvě skupiny jedinců: nevědomé oběti manipulace a vědomí manipulátoři. Sekty jsou organizované skupiny a je známo několik druhů jejich struktur. Abgrall (1999) zmiňuje tyto čtyři: strukturu pyramidovou, strukturu v podobě pavučiny, strukturu ve tvaru hvězdy a sférickou strukturu.

Pyramidová struktura

Pro donucovací sekty je pyramidová struktura klíčová. Zaručuje tajemství a zejména je podmínkou donucování, neboť předpokládá hierarchizaci vědění, moci a výsad. Mezi základnou a vrcholkem pozorujeme vzestupnou tendenci výsad a sestupnou tendenci donucování.

Jedinec se dostává k informacím pouze prostřednictvím přímého nadřízeného. Postupovat vzhůru lze jen pomalu, stupeň po stupni. Zároveň jsou možné i sankce a deklasování. Takový systém je zaměřen na udržování jedince pod tlakem. Tato vzestupná cesta je jediným prostředkem, jak se může stoupenec sekty dostat k vůdci této sekty. Proudění

nevyvolává uvnitř takové struktury žádnou komunikaci, neboť informace jsou v obou směrech tříděny buď vůdcem, nebo mezistupni.

Vzestup jako odměna se projevuje nejen získáním hodností, ale je také provázen materiálními odměnami v podobě naturálních výhod, které mohou být v případě pochybení stoupence zase odebrány. Manipulátoři určitého stupně jsou oběti manipulace stupně vyššího. Taková struktura vzájemných závislostí může vést až k úplné ztrátě jakékoliv osobní etiky účastníků v závislosti na tom, jak postupují v hierarchii.

Pyramidová struktura nabízí dvojí důvod, proč podporovat soutěžení: stoupenci se vnukne pocit hrdosti na postup v hierarchii a organizováním závislosti se posílí jeho pocit sounáležitosti. To má za následek, že v sektě pevně zakotvení manipulátoři, kteří jsou sami oběťmi manipulace, nemají žádné skrupule, pokud jde o využívání manipulovaných nižšího stupně.

Struktura v podobě pavučiny

Některé sekty fungují ve strukturách, které připomínají pavučinu. Je v nich propleteno několik pyramidových struktur, jež mají různé funkce. Stoupenec může v jedné pyramidě postupovat a stagnovat v druhé. Stále však zůstává závislý na hierarchii, ať je stupeň jeho povýšení jakýkoliv. Tento bludný kruh se netýká pouze nepatrné menšiny, která se pohybuje v kruhu příslušníků blízkých učitelů.

Každý útok, který je veden proti části sekty má tedy všechny předpoklady k tomu, aby ztroskotal. I když se totiž může zdát, že cílený jedinec je pro pyramidu nezbytný, je pouhou pojistkou v jiné struktuře. Při sebemenším nebezpečí proto bude obětován. Zničená struktura tak bude moci být okamžitě rekonstruována díky paralelní struktuře. Příkladem této organizační struktury je např. scientologie.

Struktura ve tvaru hvězdy

V této struktuře vůdce sekty znázorňuje střed a stoupenci obvod kruhu. Sdělení jdou z periferie do centra a naopak. Tímto způsobem často fungují sekty, které začínají, nebo ty, které se rozvíjí pomalu, jako např. spiritistické, modlitební a uzdravovací skupiny. U takových skupin je přímý kontakt s vůdcem zajištěn. Právě on rozděluje energii každému členu. Taková skupina může být také vybudována na daném poschodí určité pyramidy. Každé poschodí má tedy svou vlastní funkci, vykonávanou kolem určitého jedince.

Velké a rychle se rozvíjející sekty se s takovou strukturou ve tvaru hvězdy nemohou spokojit, jelikož neumožňuje absolutní kontrolu moci. Naopak podrobuje vůdce sekty soudu stoupenců tím, že umožňuje náznak komunikace.

Sférická struktura

Je spíše charakteristická pro katarzní skupiny než pro skutečné donucovací systémy. Emoční a vztahové výměny zde totiž zabírají prostor, v němž každý účastník hraje podobnou roli bez opravdové hierarchizace. Sférická struktura tedy neumožňuje efektivní kontrolu skupiny. Přestože se může integrovat také do klasičtější sekty, nese s sebou riziko nestability a odnímá jakoukoliv možnost kontroly.

Pokud tento typ struktury existuje uvnitř donucovací sekty, představuje pouze prozatímní etapu nebo prostý prvek uvnitř složitější struktury pyramidové organizace.

2.4 Vznik a vývoj závislosti na sektě

Pokud přirovnáme závislost na sektě k závislosti drogové, zjistíme, že v jistém směru je závislost na sektě horší, jelikož drogově závislý jedinec si ve většině případů závažnost své situace uvědomuje. Zatímco závislý na sektě si nesouhlas svého okolí vysvětluje jako potvrzení správnosti své cesty a potřebu pomoci si vůbec nepřipouští.

Závislost na sektě vzniká postupně. Vágnerová (2004) dělí tento proces do šesti fází, které je možné charakterizovat jako mezníky proměny osobnosti:

- První fáze: úvodní kontakt a vzbuzení zájmu,
- Druhá fáze: lákání,
- Třetí fáze: adaptace na život v náboženské skupině,
- Čtvrtá fáze: vznik závislosti na náboženské skupině,
- Pátá fáze: pochybnosti a rozhodování o odchodu,
- Šestá fáze: odchod ze skupiny.

Základním předpokladem k tomu, aby byl člověk nabídkou sekty osloven, je určité psychické vyladění. Nabídka obvykle zaujme, pokud představuje řešení nějakého problému nebo uspokojení nějaké potřeby. Příhodné psychické vyladění může být způsobeno např. hledáním smyslu života nebo osobními problémy. V takovém případě může kontakt se členy náboženské skupiny vzbudit zájem.

Po prvním kontaktu začíná proces systematického zpracování potenciálních zájemců, který můžeme označit jako psychickou manipulaci. Tato manipulace, která ovlivňuje emotivní a kognitivní aspekty lidské psychiky, postupně způsobuje proměny osobnosti manipulovaného jedince, který si změny vlastní osobnosti zpravidla nepřipouští. Domnívá se, že je schopen situaci kontrolovat a pokud by u něj vznikly nějaké pochybnosti, může skupinu opustit.

Přesvědčování člověka k členství ve skupině je zaměřeno zejména na emoce. Je bezvýhradně přijat a obklopen lidmi, kteří ho oceňují a dávají mu najevo svou lásku. Toto tzv. bombardování láskou snižuje bdělost a člověk přestává vnímat podněty, které by v normální situaci vyhodnotil jako varující. Bývá také zahlcen novými informacemi a setkáním s řadou nových „milujících“ lidí, je připraven o volný čas a dostatek spánku, čímž je jeho kritické posuzování také velmi oslabeno. Má málo příležitostí si svou novou situaci promyslet a zhodnotit ji. Je paradoxní, že tento nábor noví členové vnímají jako „svobodné rozhodnutí“ a skupinou jsou pochopitelně v tomto rozhodování utvrzováni.

Je časté a typické, že počáteční nadšení nového člena je podchyceno do množství aktivit, které naplní jeho veškerý volný čas a dříve či později mu postupně zabrání věnovat se dřívějším zájmům - vzdělání, sportu, kultuře i přátelům. Tyto aktivity nebývají sice deklarovány jako povinné, bývá však naznačeno, že neúčast by byla na škodu nejen pro něj, ale i pro vztahy s jeho novými přáteli v sektě. Nový člen je tak vlastně laskavým chováním vmanipulován do časově náročného životního stylu, z jehož tempa lze jen těžko slevit bez mučivých výčitek „vychladnutí“, opuštění počátečního nadšení či „zrady“. Přemíra akcí a aktivit, které zpočátku vypadaly jako dobrovolné a inspirující, se časem stávají vlastně povinnostmi, jež je splňována spíše kvůli jiným lidem, zejména těm, kdo do sekty přišli později a počáteční nadšení ještě neztratili. (Vojtíšek, 1998)

Po ztrátě počáteční euforie se život nového člena postupně stává stereotypem, který je naplněn povinnou aktivitou. Pozitivně hodnocen je pouze tehdy, pokud plní všechny požadavky. V tomto období ztrácí veškerou autonomii, není mu dovoleno jednat ani uvažovat jinak než v souladu s požadavky sekty.

Noví členové jsou pravidelně a systematicky seznamováni s duchovním učením skupiny. Jsou zahlceni nadměrným množstvím jednostranných podnětů, které nejsou schopni zpracovat, postupně o nich přestávají uvažovat a stávají se tak snáze ovlivnitelnými. Při prezentaci a výkladu učení náboženské skupiny se užívá paralogických mechanismů, ty vycházejí z pravdivého tvrzení, ale další úvahy, které na ně navazují, jsou nesprávné, zjednodušené a jednostranné.

Ztráta kritičnosti uvažování a redukce individuality je také způsobena procesem napodobování ostatních členů sekty a ztotožněním se s vůdcem skupiny. Jakmile se jedinec identifikuje s duchovním učením, respektive s vůdcem skupiny jako jeho zprostředkovatelem, stává se na sektě závislým. Je přesvědčen o jedinečnosti tohoto učení a o jeho nadřazenosti všem ostatním hodnotám. Odlišné názory odmítá přijmout.

V důsledku izolace od okolního světa a pod vlivem specifické manipulativní stimulace se stal jinou osobností, než byl předtím. Došlo ke změně jeho identity, základním znakem nového sebepojetí je závislost na skupině, konformita a nekritičnost k jejímu učení a z něho vyplývajícím požadavkům. Závislý člověk přijímá skupinovou identitu, která jej anonymizuje a stírá jeho individuálně typické rysy. Individualita není důležitá, naopak je nežádoucí, jedinec nemá o ničem samostatně uvažovat, má všechno posuzovat a prožívat v souladu s učením sekty. (Vágnerová, 2004)

Po určité době členství v sektě, která je individuální, může jedinec začít pociťovat nespokojenost a pochybnosti o platnosti duchovního učení. Začíná si uvědomovat, že mu sekta více bere než dává. Jedním z hlavních důvodů je vysoká zátěž, která plyne z vysokých nároků a zároveň minimální pozitivní stimulace. Člen skupiny se nejprve snaží tyto pochybnosti potlačit nebo si je nějakým způsobem zdůvodnit, jelikož kvůli nim cítí vinu. Pochyby se ovšem vynořují znovu a znovu a nabývají na intenzitě, až si člověk uvědomí jejich oprávněnost. Následuje celkové znechucení a vyčerpanost. Reakcí na tuto skutečnost může být např. rezignace, podřízení se nebo snaha o změnu, která ovšem obvykle nebývá úspěšná. Z pohledu sekty se z takového jedince stává vzpurný člen, který již pro ni nemůže být užitečný a působil by skupině pouze komplikace. Jedinec bývá ze skupiny vyloučen nebo odchází sám. Jen malá část lidí zůstává v sektě dlouhodobě.

Jedinci může být také bráněno v odchodu ze sekty násilím nebo na něj může být po odchodu z takové skupiny vyvíjen nátlak, který ještě více prohlubuje stres způsobený vyrovnáváním se s daným problémem a návratem do života vnější společnosti. Sekta tímto způsobem působí zejména na jedince, o nichž se domnívá, že pro odchod ještě nejsou plně rozhodnutí. Psychický nátlak může mít např. podobu prokletí, výhrůžných telefonátů (i v nočních hodinách), dopisů, ústních výhrůžek a může trvat až několik týdnů.

Po opuštění skupiny mají bývalí členové mnohé potíže, které mohou přetrvávat různě dlouhou dobu. Jejich závažnost závisí především na tom, jak silná byla jejich závislost na sektě, jak dlouho v této skupině žili a byli jí ovlivňováni. Po opuštění sekty je často zapotřebí odborné psychologické nebo psychiatrické pomoci.

Vágnerová (2004) podle Brabcové uvádí, že intenzivní psychickou krizi prožilo po odchodu z náboženské skupiny 78 % žen, muži tak velké problémy neměli. Jedna z bývalých členek popisuje svůj stav takto: „ Po odchodu jsem prožívala něco jako bolestivý rozchod s přítelem. Jako když opustím někoho, koho mám ráda. Moc bych si přála, abychom spolu zůstali, a přesto s ním nemůžu být a žít dál. Protože to nemá smysl. Tak něco podobného. Chvíli jsem litovala sebe, pak zase lidi ze sekty. Chvíli jsem měla vztek. Byla jsem přecitlivělá, podezřívavá a sama.“

2.5 Pomoc lidem po opuštění sekty

Po opuštění sekty musí člověk znovu nalézt své životní role, role, o které přišel tím, že se stal členem sekty. Zároveň si musí v sobě zpracovat období, po které žil v sektě. Musí, ale porozumět i tomu, že problémy, které má potom, po opuštění sekty, nejsou důsledkem „božího trestu“, ale logickým vyústěním toho, že dlouhou dobu pobýval mimo přirozené společenské vazby a v naprosté závislosti na sektě bez toho, že by uplatňoval svou svobodnou vůli a zažíval odpovědnost za své chování. Je tedy pochopitelné, že pokud nenajde někoho, kdo mu pomůže žít v nových podmínkách, často končí tragicky. (Blažek, 2002)

Péče o bývalého stoupence sekty se řídí přesnou chronologií (Abgrall, 1999):

- fáze první pomoci: o adeptovi, místo něho a za něj rozhoduje rodina a terapeuti z důvodu podstupovaného rizika a nespolupráce subjektu,
- fáze psychiatrické péče: převaha terapeuta, vyžadována je však naprostá spolupráce subjektu, k níž se dospěje postupně,
  - identifikace poruch a patologického chování,
  - analýza poruch interpretace učení sekty,
  - boj proti poruchám prostřednictvím analytických technik,
  - analýza osobnosti před vstupem do sekty,
  - hledání osobní rovnováhy a identity,
  - eventuální rodinná terapie,
- fáze znovuzačlenění do společnosti: převaha rodiny a blízkých.

Odborná pomoc lidem, kteří opouštějí sektu, je nejprve orientována především na léčbu akutních somatických a psychických potíží. Poté následuje psychiatrická a psychoterapeutická péče, která je soustředěna na redukci deprese a úzkosti, jež vyplývá z nezvládnutí odchodu ze skupiny. Dále je také zaměřena na obnovování sebedůvěry,

sociálních vztahů a dovedností, které jsou důležité pro znovuzачlenění jedince do společnosti. Je žádoucí, aby člověk po odchodu ze sekty opět postupně získal úplnou nezávislost v prožívání, uvažování i jednání, z tohoto důvodu musí mít pomoc podobu pomalé terapie. Vágnerová (2004) uvádí, že dříve užívaná donucovací léčba se nedoporučuje. Metoda deprogramování, která je založena na podobných způsobech, jaké užívají sekty, ale v opačném směru, je v současné době považována za nevhodnou, protože je spojena s mnoha riziky.

Podobně jako je tomu v případech drogově závislých jedinců není náprava člena sekty možná bez jeho spolupráce. Důležitou roli zde také hraje pomoc rodiny a přátel. Udržení citových vazeb, které sekta vždycky potlačuje, zůstává jediným můstkem, spojujícím stoupence s reálným světem.

Psychická nebezpečnost sekt podnítila vznik různých organizací a skupin, které se zabývají nejen jejich studiem, ale i praktickou pomocí jejich obětem. Pomoc a radu při řešení aktuálních problémů tohoto druhu poskytují také krizová centra a linky důvěry.

2.6 Postavení církví a náboženských společností v České republice

2.6.1 Právní úprava svobody náboženského vyznání

Součástí ústavního pořádku České republiky od jejího vzniku v roce 1993 tvoří rovněž Listina základních práv a svobod, která mimo jiné upravuje i náboženskou svobodu. V článku 15 odst. 1 stanoví: „Svoboda myšlení, svědomí a náboženského vyznání je zaručena. Každý má právo změnit své náboženství nebo víru anebo být bez náboženského vyznání.“ Náboženská svoboda je pak dále upravena v článku 16 odst. 1: „Každý má právo svobodně projevat své náboženství nebo víru buď sám nebo společně s jinými, soukromě nebo veřejně, bohoslužbou, vyučováním, náboženskými úkony nebo zachováváním obřadu.“ V odstavci 2 a 3 je uvedeno, že církve a náboženské společnosti spravují své záležitosti, zejména ustanovují své orgány, ustanovují své duchovní a zřizují řeholní a jiné církevní instituce nezávisle na státních orgánech. Zákon stanoví podmínky vyučování náboženství na státních školách. Odstavec 4 téhož článku stanoví: „Výkon těchto práv může být omezen zákonem, jde-li o opatření v demokratické společnosti nezbytná pro ochranu veřejné společnosti a pořádku, zdraví a mravnosti nebo práv a svobod druhých.“

2.6.2 Registrace církví a náboženských společností

V éře vlády komunistické strany byla náboženská svoboda značně omezena. Vláda tehdy nedovolila žádnou náboženskou činnost, která by nebyla povolena státem. Záminkou k tomuto omezení byla údajná podpora náboženství tím, že stát povolené náboženské společnosti zajišťoval finančně. Důsledkem této „podpory“ pak byla možnost státního dohledu nad náboženskými společnostmi. Počet náboženských společností, které byly za těchto podmínek v České republice povoleny, dosáhl na konci komunistického období 18. Bezprostředně po změně společenských poměrů – začátkem roku 1990 – byla na základě tohoto zákona povolena činnost ještě též Církvi ježíše Krista Svatých posledních dnů (tzv. mormonům). (Vojtíšek, 1998)

V roce 1991 byl přijat Federálním shromážděním zákon č. 308/1991 Sb., o svobodě náboženské víry a postavení církví a náboženských společností. V ustanovení § 4 odst. 1 tohoto zákona jsou církve i náboženská společnost označeny jako „dobrovolné sdružení osob stejné náboženské víry v organizaci s vlastní strukturou, orgány, vnitřními předpisy a obřady“. Zákon tedy rozdíl mezi pojmem *církev* a *náboženská společnost* nevysvětluje. Podle tohoto zákona měly pověření členové registrovaných církví a náboženských společností nárok na přístup např. do veřejných zdravotnických zařízení, vězení nebo ubytovacích prostor vojenských útvarů. Církve a náboženské společnosti, které byly povoleny před přijetím tohoto zákona, byly i nadále považovány za registrované, jejich seznam byl později uveden v příloze zákona České národní rady č. 161/1992 Sb., o registraci církví a náboženských společností.

V průběhu let 1991 – 2002, kdy byly dvě výše zmíněné zákonné normy v platnosti, přibyly k devatenácti registrovaným církvím a náboženským společnostem další dvě. V roce 1993 to byla Náboženská společnost Svědkové Jehovovi a roku 1995 Luterská evangelická církev augsburského vyznání v České republice.

Podle zákona o registraci církví a náboženských společností byl stanoven počet osob, který byl nutný k zahájení registračního řízení na deset tisíc zletilých osob. Výjimku tvořily žádající organizace, které by byly členem Světové rady církví, u nich by musel počet zletilých osob dosáhnout alespoň pěti set. Tyto podmínky znemožnily státní registraci většině nových náboženských směrů. Jejich postavení se zlepšilo se vznikem nového zákona č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů (zákon o církvích a náboženských společnostech). Tento zákon, který zrušil a nahradil obě výše uvedené zákonné normy, snížil počet zletilých osob potřebných k zahájení registračního řízení na tři sta.

Zákon o církvích a náboženských společnostech byl naposledy novelizován na konci roku 2005 zákonem č. 495/2005 Sb. Tento zákon upravuje nejen podmínky registrace církví a náboženských společností, ale i další práva a povinnosti plynoucí z této registrace.

Návrh na registraci církve a náboženské společnosti podává Ministerstvu kultury tzv. přípravný výbor, který tvoří nejméně tři fyzické osoby, jež dosáhly věku 18 let a mají způsobilost k právním úkonům a jsou občany České republiky nebo cizinci s trvalým pobytem na území České republiky. Tento návrh musí obsahovat základní charakteristiku církve a náboženské společnosti, jejího učení a poslání, zápis o založení církve a náboženské společnosti na území České republiky, v originále podpisy nejméně 300 zletilých občanů České republiky nebo cizinců s trvalým pobytem v České republice hlásících se k této církvi a náboženské společnosti a základní dokument obsahující náležitosti dle výše uvedeného zákona.

Podmínky pro legitimní působení církví a náboženských společností a následující registraci, se kterou je spojen legální vznik a působení náboženské společnosti, jsou negativně vymezeny v ustanovení § 5 zákona o církvích a náboženských společnostech. V § 5 jsou tedy stanoveny následující okolnosti, pro něž nelze církev nebo náboženskou společnost, která se uchází o povolení vzniku a působení zaregistrovat.

Vznikat a vyvíjet činnost nemůže církev a náboženská společnost, jejíž činnost je v rozporu s právními předpisy a jejíž učení nebo činnost ohrožuje práva, svobody a rovnoprávnost osob a jejich sdružení včetně jiných církví a náboženských společností, ohrožuje demokratické základy státu, jeho suverenitu, nezávislost a územní celistvost, a

- je v rozporu s ochranou veřejné mravnosti, veřejného pořádku, veřejného zdraví, principy lidskosti a snášenlivosti a bezpečnosti osob,
- popírá nebo omezuje osobní, politická nebo jiná práva fyzických osob pro jejich národnost, pohlaví, rasu, původ, politické nebo jiné smýšlení, náboženské vyznání nebo sociální postavení, rozněcuje nenávisť a nesnášenlivost z těchto důvodů, podporuje násilí nebo porušování právních předpisů,
- omezuje osobní svobodu osob zejména tím, že využívá psychický a fyzický nátlak k vytvoření závislosti, která vede k fyzickému, psychickému a ekonomickému poškozování těchto osob a jejich rodinných příslušníků, k poškozování jejich sociálních vazeb včetně omezování psychického vývoje nezletilých a omezování jejich práva na vzdělání, zabraňuje nezletilým přijmout zdravotní péči odpovídající zdravotním potřebám, nebo

- je utajována vcelku nebo v některých částech, stejně jako organizační struktura církve a náboženské společnosti a vazby na zahraniční složky, je-li částí církve nebo náboženské společnosti působící mimo území České republiky.

Církev nebo náboženská společnost, která je nepřetržitě registrována nejméně 10 let a plní řádně závazky vůči státu a třetím osobám může podat návrh na přiznání oprávnění k výkonu zvláštních práv. Tento návrh mimo jiné musí obsahovat podpisy tolika zletilých občanů České republiky nebo cizinců s trvalým pobytem hlásících se k této církvi a náboženské společnosti, kolik činí nejméně 1 promile obyvatel České republiky podle posledního sčítání lidu.

Zvláštní práva, která mohou registrované církve a náboženské společnosti k plnění svého poslání získat, jsou uvedena v § 7 zákona o církvích a náboženských společnostech. Jedná se o následující práva:

- vyučovat náboženství na státních školách podle zvláštního právního předpisu (tj. dle školského zákona),
- pověřit osoby vykonávající duchovenskou činnost k výkonu duchovenské služby v ozbrojených silách České republiky, v místech, kde se vykonává vazba, trest odnětí svobody, ochranné léčení a ochranná výchova,
- nárok na financování podle zvláštního právního předpisu o finančním zabezpečení církví a náboženských společností,
- konat obřady, při nichž jsou uzavírány církevní sňatky (dle zákona o rodině),
- zřizovat církevní školy podle zvláštního právního předpisu (tj. dle školského zákona),
- zachovávat povinnost mlčenlivosti duchovními v souvislosti s výkonem zpovědního tajemství nebo s výkonem práva obdobného zpovědnímu tajemství, je-li tato povinnost tradiční součástí učení církve a náboženské společnosti nejméně 50 let; tím není dotčena povinnost překazit trestný čin uložená zvláštním zákonem (§ 167 trestního zákona).

V současnosti je v České republice Ministerstvem kultury registrováno 26 církví a náboženských společností (viz Příloha č. 1). Státní registrace jim přináší nesporné výhody. Usnadňuje přístup do všech státních zařízení, jako jsou např. školy, věznice nebo nemocnice. Registrované církve a náboženské společnosti mají také právo, pokud o to požádají, na finanční podporu od státu. Na druhou stranu je ovšem potřeba zdůraznit, že v dnešní době již

registrace nemá téměř žádný vliv na praktický náboženský život. I neregistrované církve a náboženské společnosti se mohou svobodně sdružovat, vydávat a šířit náboženskou literaturu, vykonávat náboženské úkony apod.

Podle Vojtíška (1998) největší význam státní registrace dnes leží pravděpodobně v oblasti veřejného mínění. Ve veřejnosti stále přetrvává přesvědčení, že registrací stát deklaruje určitou solidnost a spolehlivost registrované náboženské společnosti, nebo že dokonce důvěryhodnost této společnosti garantuje. To samozřejmě není možné ani žádoucí. Taková garance by totiž nutně znamenala možnost zásahu státu do vnitřních záležitostí náboženských společností. Připuštěním takové možnosti by se situace náboženských společností nebezpečně přiblížila stavu v době komunistické nesvobody.

2.7 Vybrané sekty

2.7.1 Řád chrámu slunce

Zakladatelem a vůdcem této sekty byl lékař Luc Jouret, který před lékařskou praxí dal přednost alternativní medicíně a stal se známým homeopatem. Jouret se začal orientovat na esoterismus, magii a okultismus. Podařilo se mu nashromáždit značný majetek. Sekta vlastnila několik desítek domů, zejména vil a horských hotelů, kde se odehrávaly náboženské obřady. Předpovídala brzký konec světa, což bylo zdůvodňováno ekologickým a ekonomickým vývojem.

Někteří členové této sekty byli stíháni za obchod se zbraněmi. I sám Jouret byl nucen opustit Quebec kvůli obvinění z nedovoleného držení zbraní. Zbraně si obstarávali jako pojistku pro chvíli, kdy vypukne všeobecné násilí, kterým bude provázen předpovídaný brzký konec světa.

Od října roku 1994 spáchalo celkem 74 členů této sekty v několika vlnách a na různých místech hromadnou sebevraždu nebo se stalo obětí rituální vraždy. Hned první vlna, která přišla 4. a 5. 10. 1994 v západošvýcarských osadách Cheiry a Granges-sur-Salvan, znamenala oběť téměř 50 lidí. O rok později následovala druhá vlna sebevražd a v dubnu 1997, kdy vylétla do povětří horská chalupa ve frankokanadské vesničce St. Kazimír, zahynulo v jejích troskách pět stoupenců Chrámu slunce. Součástí učení této sekty je, že její členové se po rituální sebevraždě probudí na planetě Sírius, na níž budou v blaženosti vládnout. Tato sekta měla nebo ještě má několik set členů v Kanadě, Francii a Švýcarsku.

2.7.2 Svatyně lidu

Vůdcem sekty Svatyně lidu (People's temple) byl uznávaný duchovní vůdce a zasloužilý iniciátor sociální pomoci Jim Jones. V naději na vybudování ideálního společenství odešel s většinou svých věrných do amazonské džungle a ve státě Guyana vybudoval město Jonestown. To však již jeho praktiky vzbudily podezření z „vymývání mozků“, bití a pohlavního zneužívání.

Jones žil stále v podezření, že je sledován vládními agenty, úředníky daňového úřadu a CIA. Určitě byl stíhán, protože byl viněn z finančních úniků a také proto, že zcela otevřeně odsuzoval tehdejší vládu, kterou považoval za fašistickou a rasistickou. Postupem času jeho nedůvěra ale byla stále víc zbarvena paranoidními falešnými sebeklamy, což bylo také způsobeno konzumací značného množství drog. Od roku 1974 se Jones začal označovat za Boha a jako takový mohl rozhodovat o životě a smrti „obyčejných“ věřících.

Jednou z nebezpečných praktik byla též zkouška oddanosti Jonesových věrných tekutinou, jejíž požití mělo způsobit smrt. Vždy se jednalo o pouhou zkoušku – až do 17. 11. 1978. Tehdy se přiletěla delegace kongresmana Lee Ryana na místě přesvědčit, co je na podezření z psychické manipulace a fyzického zneužívání pravda. Mezi delegací a Jonesovými lidmi vznikl po prosbě 20 lidí, aby je dopravil domů, konflikt, při němž bylo zastřeleno 7 lidí (3 novináři, 3 uprchlíci a kongresman Ryan). Následující den se opět konala zkouška oddanosti, při níž byli obyvatelé Jonestownu otráveni kyanidem. Celkový počet obětí tak dosáhl 913 lidí, včetně 260 dětí. (Vojtíšek, 1998)

O čtyři měsíce později svolal mluvčí Svatyně lidu Mike Prokes tiskovou konferenci, která se konala v motelu v Modestě v Kalifornii, kde prohlásil, že lidé, kteří zemřeli v Jonestownu, nebyli žádní fanatici nebo příslušníci sekty s „vymytými mozky“ a Svatyně lidu nebyla sektou. Potom odešel do koupelny a zastřelil se.

2.7.3 Davidiáni

Sekta Davidovské větve adventistů sedmého dne byla založena v roce 1935 bulharským emigrantem Viktorem Hutevem. Po jeho smrti v roce 1955 zaujala místo hlavy sekty jeho manželka, kterou davidiani opustili poté, kdy jí nevyšla předpověď konce světa. Znovu se seskupili kolem nového vůdce Bena Rodena, po kterém zdělila sektu jeho manželka Lois. V 67 letech se neúspěšně pokoušela otěhotnět s 25 letým členem sekty Vernonem W. Howellem. Howell se stal vůdcem sekty v roce 1988 a změnil si jméno na Davida Koreshe

podle biblického Davida a hebrejského jména krále Kýra. Vyhlásil blízký konec světa a začal nakupovat zbraně.

Koresh ve svých kázáních přesvědčoval své následovníky, že musejí po boku andělů vybojovat konečnou bitvu s americkou armádou. Těžce vyzbrojená sekta opevnila farmu Mt. Carmel u města Waco a připravila si i zásoby potravin. Pro podezření z nezákonného držení zbraní byla sekta sledována agenty FBI. Při pokusu agentů zkontrolovat počet a druh zbraní na ranči došlo k přestřelce, při které byli 4 agenti zabiti a 15 jich bylo zraněno. Jednapadesátidenní obléhání ranče, které následovalo, bylo ukončeno ráno 19. 4. 1993, kdy byl obléhajícími proveden na ranč útok s cílem vypudit jeho obyvatele slzným plynem. Nenarazili však na žádný odpor, jelikož se v té době davidáni připravovali na hromadnou sebevraždu zastřelením nebo upálením. Počet obětí dosáhl 86, včetně 17 dětí. Uniknout se podařilo pouze 9 osobám. Přesně dva roky po této události jeden z členů této sekty „pomstil“ davidány tím, že vyhodil do povětří federální budovu v Oklahoma City. Při tomto útoku 168 lidí zahynulo a více jak 500 bylo zraněno.

2.7.4 Scientologie

Zakladatelem „scientologické církve“ a dianetiky je spisovatel rodokapsů a sci-fi Lafayette Ron Hubbard (1911 – 1986). V roce 1950 publikoval knihu „Dianetika – moderní věda o duševním zdraví“ (Dianetics, The Modern Science of Mental Health).

V Phoenixu byla založena Hubbardem v roce 1952 Scientologická společnost (Hubbard Association of Scientologists International), v roce 1954 vznikla v Los Angeles Scientologická církev (Church of Scientology of California). Kritikové hovoří o této změně jako možném úniku před debatou s odborníky a před vyššími daněmi. Můžeme v něm nalézt prvky buddhismu (božství v člověku samém) a hinduismu (reinkarnace). (Blažek, 2002)

Navzdory množství skandálů, úmrtí za podivných okolností, soudních sporů a ostré kritice ze strany příbuzných i bývalých členů se scientologie rychle šířila především v USA, ale i v Evropě a na celém světě. Její náboženský charakter je všude zpochybňován. Svou náboženskou tvář totiž scientologie nastaví pouze tehdy, je-li to pro ni výhodné, většinou se prezentuje jako věda.

Návštěvníci přicházejí většinou na tzv. Oxfordský test osobnosti a často věnují scientologům velkou důvěru. Lichocením i strachem jsou pak nenápadně manipulováni ke koupi stále dražších a dražších scientologických kurzů, jimiž se dostanou do celoživotního řetězce „terapeutických“ procesů (tzv. auditingů).

Jádrem scientologie je víra v duchovní bytosti mimozemského původu (thétany), které sestoupily do hmoty a při průchodu mnoha minulými životy na sebe nabalily velké množství problémů, a zapoměly tak na svůj božský původ. Thétanem je každý člověk. Má tak neomezené schopnosti, inteligenci, zdraví apod. Potřebuje si je pouze uvědomit a vhodnými metodami (především auditingy) se všech negativních nánosů zbavit. Tak se stane clearem (angl. clear = čistý) a nastupuje dráhu „operujícího thétana“, tzn. život, v němž postupně všechno zvládá a v němž neexistuje nic, co by ohrozilo jeho „přežití“.

Auditing je terapeutické sezení auditora (jímž je scientolog) a auditovaného. Auditovaný má v ruce detektor lži (v scientologii zvaný E-metr) a zpravidla v lehkém hypnotickém stavu v sobě „objevuje“ negativní zážitek. Ten pak auditorovi po 2 - 3 hodiny mnohokrát opakuje, vžívá se do něho, prožívá ho a vmýšlí se do stále nových detailů, o jejichž pravdivosti pak nepochybuje. Auditor zážitek detailně zapisuje a archivuje. Pokud se jedná o skutečně traumatizující zážitek, může se auditovaný na konci auditingu ocitnout v nesnadném psychickém stavu a konec auditingu pak může prožívat s euforickou úlevou. Tou je podle scientologů podán důkaz o tom, že zážitek je „odauditován“. Auditovaný je připraven „jít dál“ a pustit se při příštím auditingu do dalšího problému. (Vojtíšek, 1998)

Na auditingy časem bývá vypěstován návyk především vyhledáváním stále nových problémů a pseudoprotlémů a strachem ze zhoršení psychického stavu, jenž by údajně nastal při jejich přerušení. Auditovaní se též dostávají do sociální izolace, protože rozebíráním negativních zážitků si zpravidla „uvědomili“, jak negativní vliv na ně mělo jejich dosavadní nejbližší okolí.

Jak uvádí Blažek (2002) podle Vojtíška, jiné působení scientologů ve společnosti se děje za pomoci nenápadných scientologických firem (u nás např. firmy Business Success a Bernhard Schmitt), které nabízejí podnikům Hubbardovy administrativní technologie. Pokud podnik reaguje přívětivě na úvodní komunikační kurzy nebo kurzy organizace práce, bývají jeho významným členům nabídnuty auditingy. Nežádka se pak scientologům podaří získat v takovém podniku významné postavení - z některého vedoucího pracovníka se stane scientolog nebo scientologové doporučí přijetí nových lidí na významná firemní místa. Tyto nové tváře pak může dodat scientology řízená firma, zaměřená na vyhledávání pracovních příležitostí (u nás např. firma Kariéry), která může doporučit samozřejmě opět scientology. Za velké nebezpečí této praxe jsou považovány i intimní osobní údaje, které scientologové pomocí auditingů získávají od ekonomicky významných. Podniky, v nichž se podařilo scientologům uchytit, jsou spojeny mezinárodní organizací WISE (Světový ústav scientologických podniků).

2.7.5 Svědci Jehovovi

Sektu Svědků Jehovových založil americký obchodník Charles Taze Russell (1852 – 1916), který vycházel z prostředí, kde bylo silné očekávání konce světa a druhého příchodu Ježíše Krista na Zem. Russellova skupinka Badatelů bible se rychle rozrůstala díky vydávání časopisu *Zion's Watch Tower and Herald of Christ's Presence* (Sionská Strážná věž a Zvěstovatel přítomnosti Kristovy). První číslo tohoto časopisu vyšlo v červenci 1879. Kolem něj začaly vznikat studijní kroužky, známé jako Mezinárodní badatelé bible. Roku 1931 byl přijat název Svědkové Jehovovi.

Svědkové Jehovovi se od počátku vyznačovali extrémně protikatolickým a proticírkevním postojem. Všechny ostatní církve jsou označovány za náboženské sekty. Jejich učení se od tradičního křesťanství liší výkladem bible a některými zásadami a životními pravidly. Vedle samotného názvu této náboženské společnosti je to zejména pojetí Ježíše Krista jako člověka a nikoli jako Boha. Dále je to také popírání Trojice, Ducha svatého ve smyslu osoby a další odchylky od křesťanství.

Zcela unikátní je očekávání blízkého konce světa, které bylo již několikrát mylně předpovězeno: 1914, 1918, 1925, 1975. Rok 1914 měl být koncem časů pohanů a v onom roce se měl Ježíš Kristus aktivně ujmout královské moci a začít pro lidské oči neviditelně vládnout. Toto datum mělo vzniknout připočítáním let k roku 607 př. n. l. (uvádí se i rok 597), kdy měl být zničen Jeruzalém babylónským Nebukandesarem II. (Nabuchondozorem).

Naposledy jej Svědkové očekávali na konci minulého století. Po této události bude 144 tisíc vyvolených Svědků (nikoli tedy všichni) věčně žít na nebesích. Ti jsou vedeni 8 700 z nich pomazanými, nad nimiž je ještě vedoucí sbor. Ostatní budou žít věčný život dále na zemi, ale ti kteří zavrhnou učení, budou zničeni. Svědkové se odvolávají v tomto případě na tzv. armageddonskou bitvu, která je vylíčena v biblické Janově Apokalypse a které Svědkové přiřkládají mimořádný prorocký význam. (Blažek, 2002)

Až do třicátých let 20. století svědci Jehovovi učili, že Kristus zemřel na Kříži. V roce 1936 to odvrhli a tvrdili, že zemřel na kůlu. Řecké slovo *stauros* znamená opravdu kůl, ale má i vedlejší významy včetně kříže, latinské *crux* značící kříž je možné přeložit podle kontextu i jako kůl. Svědci Jehovovi vždycky tvrdili, že je nakonec podpoří archeologie. Ve skutečnosti mají však nedávné archeologické objevy tendenci podpořit pro Kristovu dobu jako obvyklou formu poprav spíše kříž. (Barrett, 1998)

Vedle odmítání základní vojenské i civilní služby (zřejmě proto, že nechtějí pozvednout zbraň za pozemskou vládu, než z morálního důvodu, že zabíjet lidi je nesprávné)

a šíření své víry tzv. od dveřím ke dveřím jsou Svědkové Jehovovi známi ještě jedním aspektem své víry – odmítáním krevních transfuzí. Odvolávají se při tom na Starý zákon, který zakazuje požívání krve ze živých tvorů. Z tohoto důvodu u sebe Svědkové nosí prohlášení s tímto textem: „V žádném případě si nepřeji, aby mi byly podány krevní transfúze, i kdyby ji lékaři považovali za nezbytnou pro zachování mého života nebo mého zdraví.“

Svědkové Jehovovi se stali v České republice oficiálně registrovanou církví také díky tomu, že toto své pravidlo na konkrétní dotaz popřeli, což se mnoha odborníkům ale i členům nelíbí. Na oficiální dotaz Ministerstva kultury, zda učí odmítání transfúze, vojenské služby a civilní služby, odpověděli v roce 1993, že ne. To bylo velkým zklamáním především pro některé dlouholeté členy, řada z nich organizaci opustila.

Společnost je centralisticky řízena tzv. vedoucím sborem Svědků Jehovových v Brooklynu v USA, v čele stojí prezident, který je volen na celý život. Dále je tato přísně řízená společnost členěna na pobočky, obvody a shromáždění. V České republice je zaregistrována pod názvem Náboženská společnost Svědkové Jehovovi.

Členem Svědků Jehovových se člověk stává křtem dospělých, který se provádí ponořením do vody. Křest nemá žádný svátostní charakter, nýbrž pouze symbolizuje bezpodmínečnou oddanost Jehovovi. Památka poslední večeře se slaví jednou ročně v den, kdy to určí vedení, na památku Kristovy smrti. Chléb a víno jsou symboly těla a krve Kristovy. Všichni členové jsou povinni účastnit se této slavnosti, ale chléb a víno se podává jen těm, kdo patří k 144 tisícům vyvolených.

Účast na mnoha politických a kulturních akcích je zakázána, stejně jako slavení mnoha svátků. Už malé děti jsou připravovány na budoucí život Svědků, tzn. mají zakázáno slavit vlastní narozeniny, Vánoce nebo Velikonoce, protože jsou to údajně pohanské svátky. Školním dětem je jako nemorální a nemravné zakázáno účastnit se mimoškolních nepovinných aktivit, které škola podporuje.

Pro Svědky je typická naprostá oddanost jejich vůdcům, kteří autoritativně rozhodují o věcech víry i každodenního života. Hlavním nástrojem vedení jsou publikace (např. Strážná věž nebo Probudte se), které mají pro Svědky platnost Božích příkazů. Tyto publikace jsou chápány jako do poslední čárky závazné. Ostatně již zakladatel Russell prohlašoval své spisy za důležitější než samu bibli. Jakákoli pochybnost nad instrukcemi v těchto publikacích či třeba jen četba neschválené literatury jsou běžně trestány vyloučením. Je třeba vzít v úvahu, že odříznutí od této údajně jediné organizace Boha Jehovy je tím nejkrutějším trestem, znamenajícím pro provinilce osobní katastrofu a nezřídka i těžké psychické a sociální

problémy. Není pak divu, že i když jsou Svědkové Jehovovi sami často hodní, obětaví a zásadoví lidé, panuje mezi nimi strach, donašečství a pokrytectví.

Jen při vědomí této absolutní oddanosti autoritě pochopíme, proč jsou Svědkové na pokyn Strážné věže ochotni obětovat dokonce i svůj život či život svých dětí, jak je tomu v případě zákazu transfúze krve. Přitom právě autorita Strážné věže je již nesčetněkrát zklamala - v nesplněných předpovědích konce světa, v tichém opuštění některých zákazů stejně důležitých, jako je transfúze krve (např. bývalý zákaz očkování či transplantace, naposledy vyprcháání zákazu nástupu na civilní službu „do ztracena“), i v nenápadném odvolání některých dříve výsostně důležitých doktrín (naposledy o tzv. generaci roku 1914). Tato zklamání, odvolání a oklamání však vedoucí sbor prostřednictvím Strážné věže nikdy nepřizná, nýbrž je vždy podá tak, aby vina za „nesprávné pochopení“ dopadla na samotné řadové svědky. (Vojtíšek, 1998)

Zřejmě nejméně známou praktikou Svědků Jehovových jsou právní výbory. Jedná se vlastně o soukromé „soudní procesy“, které slouží k nápravě tzv. hříšníků. Tato oficiálně neexistující praktika ve skutečnosti napomáhá zbavení se členů, kteří mají jiný názor nebo členů, kteří se snaží trochu přemýšlet. Právní výbory lze charakterizovat asi takto:

- nikdo není obeznámen, jak vše probíhá,
- nikdo neví, jak se s obviněným jedná,
- obviněný se nedozví, kdo ho bude soudit,
- instituce obhájce neexistuje,
- nikdo se nedozví, proč a za co byl souzen,
- nikdo se nesmí setkat s obviněným.

Svědkové Jehovovi mají vyhraněný postoj ke svým tzv. odpadlíkům, tedy k těm, kteří z jakéhokoli důvodu opustili jejich organizaci. Blažek (2002) podle výzkumu Humpla uvádí rozdělení „odpadlíků“ do následujících kategorií:

- **Pozitivisté** – vzpomínají na své členství v dobrém, považují je za obohacující a přínosné. Na svou původní skupinu mají nadále určitou nepřímou vazbu.
- **Pomahači** – snaží se poukazovat na nedostatky uvnitř organizace a odstranit je. Pořádají přednášky, zakládají internetové stránky. Organizací jsou označováni za rafinované odpadlíky, jejichž cílem je škodit.
- **Nevšímači** – nezájem o organizaci, snaha zapomenout, neudržují styky se současnými členy.

- **Odpůrci** – aktivně vystupují proti Svědkům Jehovovým, píší protestní dopisy organizaci i úřadům, někdy Svědky fyzicky napadají, je u nich rozvinut pocit bezmoci, nespravedlnosti a zrady. Mohou někdy ve svém zájmu zkreslovat informace o problémech v jejich bývalé skupině. Svědkové o nich tvrdí, že jsou pod vlivem ďábla.

V České republice je v současné době zhruba 250 sborů svědků Jehovových. Při posledním sčítání lidu se k této organizaci přihlásilo přes 23 tisíc osob, což ji řadí na čtvrté místo co do četnosti v pořadí církví. Svědkové Jehovovi rovněž zaznamenali jeden z největších přírůstků, z 14 575 osob v roce 1991 na 23 162 v roce 2001, což představuje nárůst o 58,9 % . Celkově se k církvi či k víře hlásilo 3,3 milionů občanů, což je 32,1 % obyvatel ČR (viz Příloha č. 2).

3 PRAKTICKÁ ČÁST

3.1 Cíl praktické části

Cílem praktické části je pomocí dotazníku zjistit do jaké míry je veřejnost o problematice sekt informována a jaké jsou její postoje k náboženským sektám. Dalším cílem je zjistit četnost a způsoby kontaktování osob členy sekty.

3.1.1 Stanovení předpokladů

Lze předpokládat, že:

- *více než 90 % dotazovaných zná některou náboženskou sektu,*
- *dotazovaní nejčastěji získávají informace o sektách z televize,*
- *pro více než 95 % dotazovaných není členství v náboženské sektě lákavé,*
- *více než 90 % dotazovaných považuje sekty za nebezpečné,*
- *více než 75 % dotazovaných bylo členy některé sekty alespoň jedenkrát osloveno.*

3.2 Použité metody

Pro ověření stanovených předpokladů a dosažení cílů praktické části jsme jako jedinou metodu k získání údajů (dat) zvolili standardizovaný dotazník. Vzhledem ke stanoveným cílům praktické části se nám tato metoda jevila jako nejvhodnější zejména proto, že umožňuje získání většího množství informací od velkého počtu osob najednou, a to v relativně krátkém časovém úseku.

V úvodu našeho dotazníku je nejprve uvedena přibližná doba potřebná k jeho vyplnění. Za tímto údajem následuje sdělení, které respondenty informuje o tom, že dotazník je zcela anonymní a veškeré jím získané údaje budou použity výhradně k účelům průzkumu. Toto sdělení je zvýrazněno tučným písmem a ohraničením. Úvodní část dále pokračuje žádostí o pravdivé a rozvážené odpovídání na otázky a v jejím závěru jsou uvedeny instrukce popisující správné vyplňování dotazníku. Po části úvodní následují průzkumné otázky, které tvoří stěžejní část dotazníku. V závěru dotazníku jsou umístěny otázky identifikační zjišťující tzv. kvótní znaky dotázaných (věk, pohlaví, nejvyšší dosažené vzdělání).

Při tvorbě dotazníku jsme se zaměřili mimo jiné i na to, aby otázky měly logickou návaznost, nebyly sugestivní a byly řazeny tak, aby předchozí otázky neovlivňovaly odpovědi na otázky následující. Každá otázka zjišťuje vždy pouze jednu informaci.

Otázky obsažené v našem dotazníku můžeme rozdělit do čtyř základních skupin podle informací, které zjišťují. Jsou to otázky zjišťující:

- *informovanost veřejnosti o problematice náboženských sekt,*
- *četnost a způsoby kontaktování osob členy sekty,*
- *postoje veřejnosti k náboženským sektám a*
- *otázky identifikační.*

V dotazníku jsme použili následující druhy otázek:

- *otázky otevřené,*
- *otázky polouzavřené kombinované,*
- *otázky uzavřené – výběrové,*
  - *výčtové,*
  - *alternativní a*
  - *filtrační.*

Dotazník tvoří šestnáct položek, z nichž dvanáct je uzavřených, tři otevřené a jedna polouzavřená kombinovaná. Celý dotazník je uveden v příloze číslo 3.

Před samotným dotazníkovým průzkumem byla provedena pilotáž na dvou policistech a dvou studentech střední školy, kteří již při vlastním průzkumu nebyli znovu osloveni.

3.3 Popis zkoumaného vzorku a průběh průzkumu

V dotazníkovém šetření jsme oslovili 25 studentů střední odborné školy v Dubí u Teplíc a 25 policistů z obvodních oddělení v teplickém okrese.

Dotazovaní studenti byli ve věku 17 – 20 let. Jejich věkový průměr činil přesně 18 let. Vzorek byl složen z 11 chlapců a 14 dívek. Všichni respondenti měli základní vzdělání. Jednalo se o studenty třetího ročníku.

Respondenti z řad policistů byli ve věku 22 – 49 let. Jejich věkový průměr činil 33 let. Vzorek tvořilo 14 mužů a 11 žen. Všichni dotazovaní z této skupiny měli střední vzdělání s maturitou.

Všem respondentům z obou výše uvedených skupin jsme dotazník s žádostí o jeho vyplnění předali osobně ve vytištěné formě. Všichni dotázaní vyplnili dotazník úplně a řádně podle instrukcí uvedených v jeho úvodu. Návratnost dotazníků byla tudíž stoprocentní a všechny získané údaje mohly být využity ke zpracování. V následující části budeme tedy vyhodnocovat a porovnávat odpovědi dvou stejně velkých vzorků jednotlivců (25 studentů a 25 policistů).

3.4 Výsledky a jejich interpretace

Odpovědi na jednotlivé otázky jsou vyhodnoceny zvlášť ve stejném pořadí, jak za sebou v dotazníku následovaly. Z důvodu snazšího porovnání dat jsou u každé položky uvedeny zároveň odpovědi studentů i policistů. Jednotlivé druhy otázek jsme vyhodnocovali odlišným způsobem.

1. Znáte nějakou sektu?

Tabulka č. 2: Odpovědi studentů a policistů na otázku č. 1

	<i>ANO</i>	<i>Ne</i>
studenti	10	15
policisté	23	2

Předpokládali jsme, že více než 90 % dotazovaných zná některou sektu. Náš předpoklad se potvrdil pouze u vzorku policistů.

Na dvě následující otevřené otázky odpovídali jen respondenti, kteří v předchozí otázce označili kladnou odpověď (tzn. 10 studentů a 23 policistů).

2. Pokuste se vyjmenovat sekty, které znáte.

Všech deset studentů na tuto otázku odpovědělo shodně. Jako jedinou sektu uvedli Svědky Jehovovy. Tato náboženská společnost se objevila také ve všech odpovědích tři a dvaceti policistů, kteří ovšem jmenovali ještě některé další sekty, jejichž výčet je uveden

v následující tabulce. Čísla ve druhém řádku tabulky vyjadřují počet policistů, kteří danou sektu uvedli ve svých odpovědích.

Tabulka č. 3

Haré Kršna	Satanismus	Děti slunce	Scientologie	Moonisté	Imanuelité	Mormoni
8	7	3	2	2	1	1

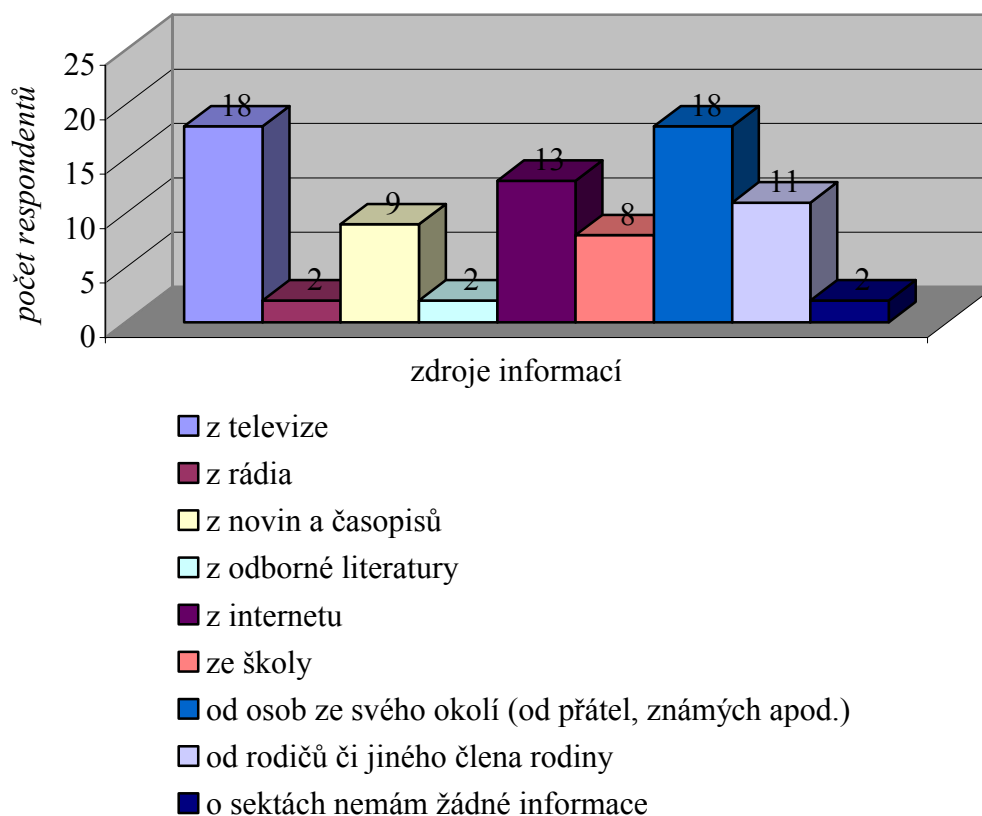
3. Která sekta je podle Vás v České republice nejpočetnější?

Osm studentů jmenovalo Svědky Jehovovy, dva studenti uvedli, že nevědí, která sekta je v ČR nejpočetnější. Osmnáct policistů jmenovalo Svědky Jehovovy, dva Haré Kršnu, tři policisté uvedli, že odpověď na tuto otázku neznají.

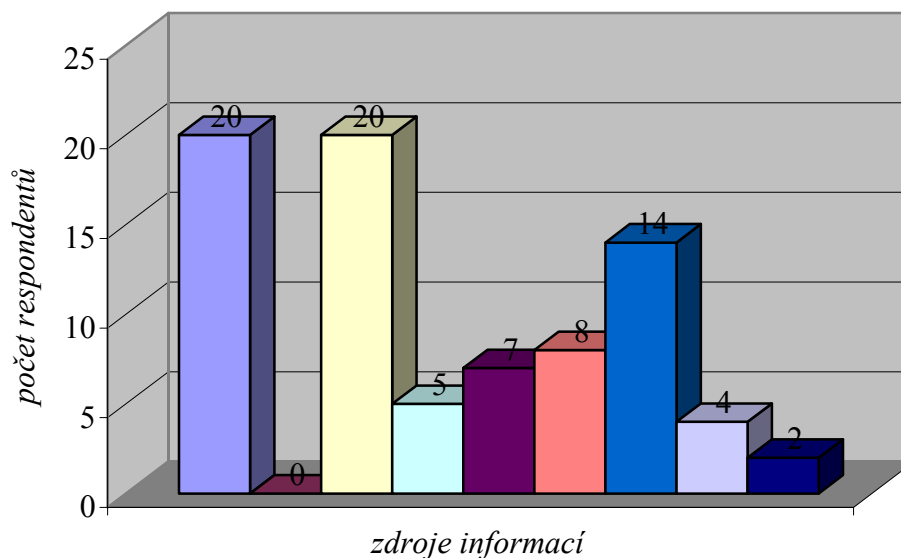
4. Odkud jste získal(a) informace o sektách?

U této položky mohli respondenti označit i více možností. Odpovědi na tuto otázku jsou znázorněny v grafu č. 1 a v grafu č. 2.

Graf č. 1: Odpovědi studentů

Graf č. 2: Odpovědi policistů

- z televize
- z rádia
- z novin a časopisů
- z odborné literatury
- z internetu
- ze školy
- od osob ze svého okolí (od přátel, známých apod.)
- od rodičů či jiného člena rodiny
- o sektách nemám žádné informace

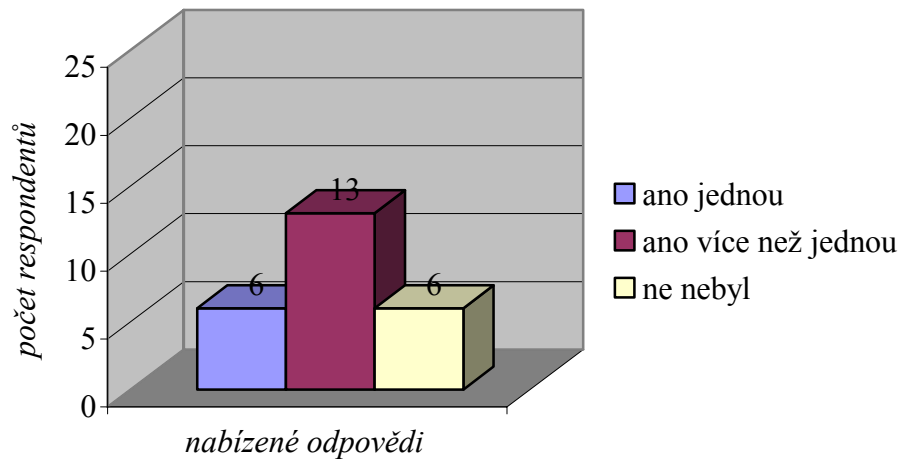
Domnívali jsme se, že dotazovaní nejčastěji získávají informace o sektách z televize. Jak je patrné z předchozích dvou grafů, televizi jako zdroj informací o problematice sekt ve svých odpovědích označilo nejvíce respondentů v obou dotazovaných skupinách. U každého ze zkoumaných vzorků se však objevil ještě jeden zdroj informací označen stejným množstvím dotazovaných jako námi předpokládaný zdroj (televize). U vzorku studentů to byly osoby z jejich okolí (přátelé, známi apod.) a u vzorku policistů se jednalo o noviny a časopisy.

Náš předpoklad, že dotazovaní nejčastěji získávají informace o sektách z televize se tedy u obou zkoumaných vzorků potvrdil jen z části.

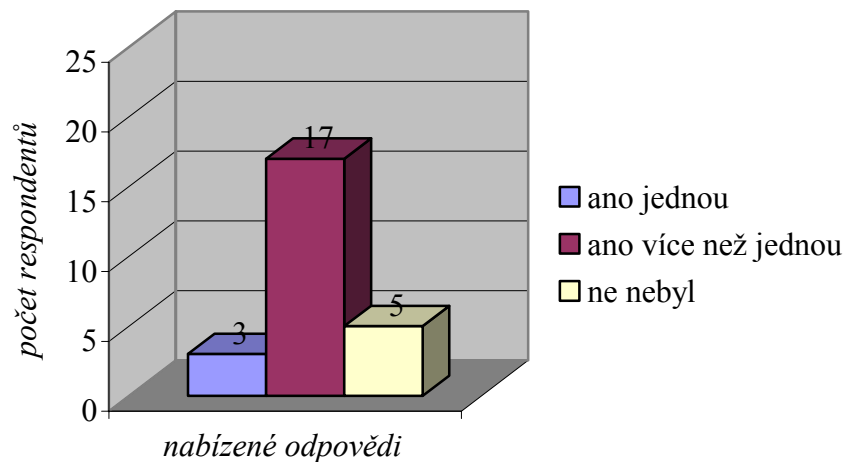
5. Byl(a) jste již osloven(a) členy některé sekty?

Odpovědi dotazovaných na tuto otázku jsme znázornili pomocí grafů č. 3 a č. 4.

Graf č. 3: Odpovědi studentů

Graf č. 4: Odpovědi policistů

Jak je možné vyčíst z předchozích dvou grafů pouze šest studentů a pět policistů v dotazníku uvedlo, že dosud nebyli členy žádné sekty kontaktováni. Sedmnáct z dotazovaných policistů bylo sektami kontaktováno více než jedenkrát, u vzorku studentů to bylo „pouze“ třináct dotazovaných, což podle našeho názoru lze zdůvodnit rozdílem věkových průměrů mezi zkoumanými vzorky.

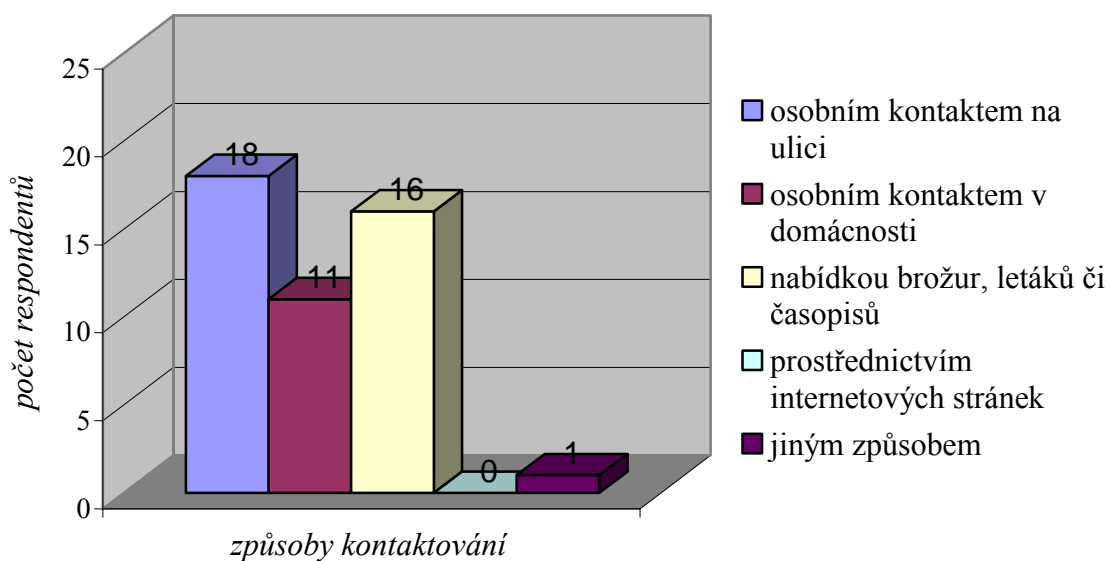
Náš předpoklad, že více než 75 % dotazovaných bylo členy některé sekty alespoň jedenkrát osloveno se potvrdil u obou vzorků.

Na následující otázku odpovídali pouze respondenti, kteří již někdy byli členy některé sekty kontaktováni (tzn. 19 studentů a 20 policistů).

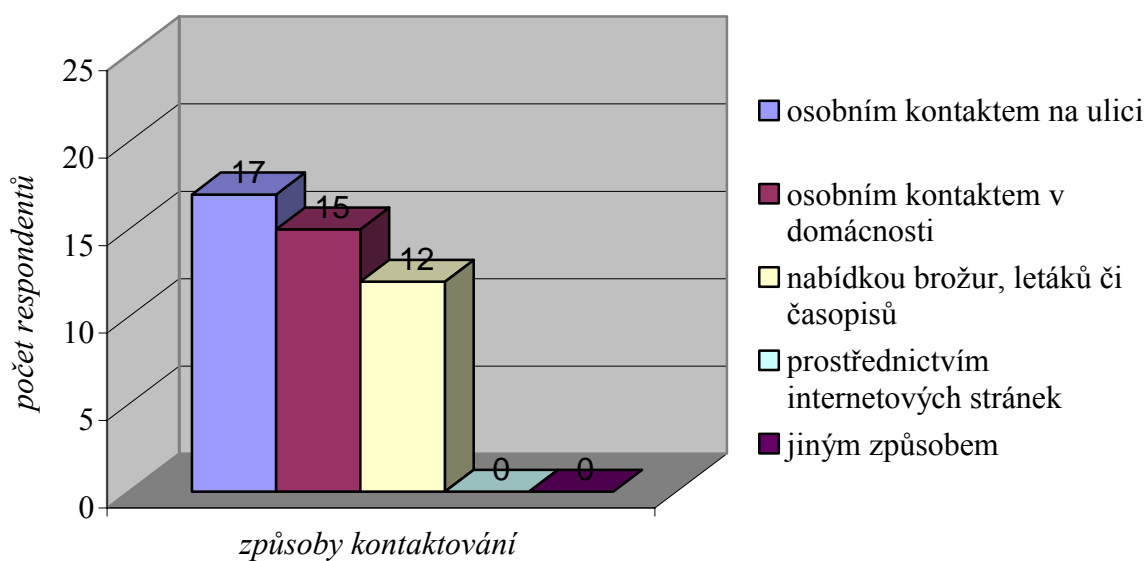
6. Jakým způsobem Vás členové sekty oslovili?

U této položky mohli respondenti označit i více možností. Odpovědi jsou znázorněny v grafu č. 5 a grafu č. 6.

Graf č. 5: Odpovědi studentů

Graf č. 6: Odpovědi policistů

Touto otázkou jsme zjišťovali jaké způsoby členové sekt nejvíce používají k navazování kontaktů s lidmi. Domníváme se, že se nám podařilo v nabídce odpovědí uvést ty způsoby kontaktování lidí, které používají členové sekt nejčastěji (vyjma kontaktování prostřednictvím internetu), jelikož pouze jeden respondent, který již byl sektou jedenkrát osloven, uvedl, že ho členové sekty kontaktovali jiným způsobem.

7. Je někdo z vašeho okolí nebo v minulosti byl členem některé sekty?

Tabulka č. 4: Odpovědi studentů a policistů na otázku č. 7

	<i>ANO</i>	<i>NE</i>	<i>NEVÍM</i>
studenti	6	12	7
policisté	11	11	3

8. Jste členem nebo jste v minulosti byl(a) členem některé sekty?

Tabulka č. 5: Odpovědi studentů a policistů na otázku č. 8

	<i>ANO</i>	<i>NE</i>
studenti	0	25
policisté	0	25

Z předchozí tabulky je tedy patrné, že všichni dotazovaní studenti i policisté v dotazníku uvedli, že nejsou a ani v minulosti nebyli členy žádné sekty.

9. Je pro Vás členství v některé sektě lákavé?

Tabulka č. 6: Odpovědi studentů a policistů na otázku č. 9

	<i>ANO</i>	<i>NE</i>	<i>NEVÍM</i>
studenti	0	24	1
policisté	0	25	0

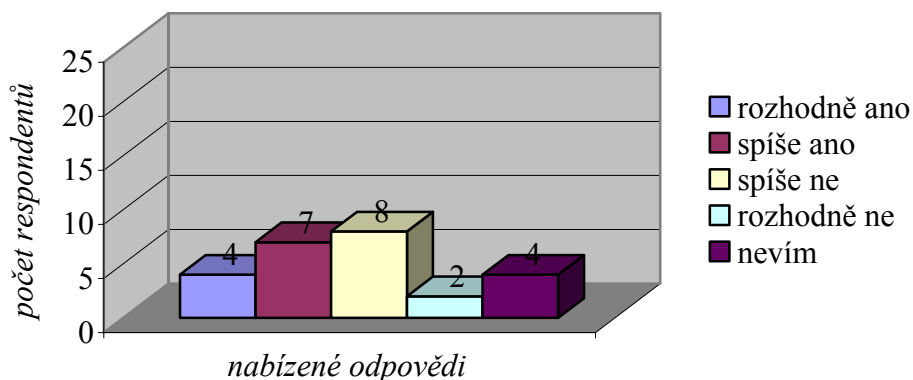
Pouze jedna studentka uvedla, že neví, zda je pro ni členství v sektě lákavé. Všichni ostatní respondenti na tuto otázku odpověděli záporně.

Domnívali jsme se, že pro více než 95 % dotazovaných není členství v sektě lákavé. Tento námi stanovený předpoklad se potvrdil u obou zkoumaných vzorků.

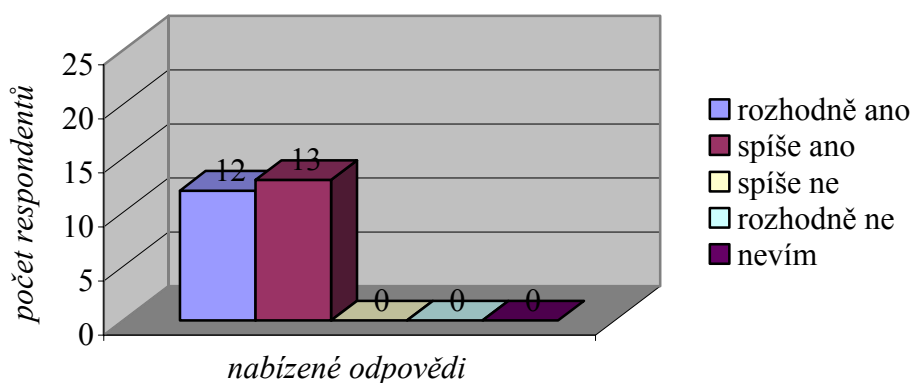
10. Považujete sekty za nebezpečné?

Odpovědi na tuto otázku jsou znázorněny v grafech č. 7 a č. 8.

Graf č. 7: Odpovědi studentů

Graf č. 8: Odpovědi policistů

Jak je možné vyčíst z předchozích dvou grafů, poslední námi stanovený předpoklad, že více než 90 % dotazovaných považuje sekty za nebezpečné, se potvrdil pouze u vzorku policistů.

11. Myslíte si, že člověk po vstupu do sekty udržuje i nadále své původní styky (např. s rodinou nebo přáteli)?

Tabulka č. 7: Odpovědi studentů a policistů na otázku č. 11

	ANO	NE	NEVÍM
studenti	6	15	4
policisté	4	14	7

12. Co by podle Vás mohlo být součástí účinné prevence před sektami?

Dotazovaní z obou zkoumaných vzorků v tomto případě volili obdobné odpovědi. Nejčastěji jako možnou prevenci uváděli větší informovanost veřejnosti o této problematice např. prostřednictvím médií, formou přednášek na školách nebo besed s bývalými členy náboženských sekt.

Některé odpovědi studentů

M 17

„Neposlouchat je.“

Ž 17

„Přednášky, odstrašující příklady.“

Ž 17

„Větší informovanost o negativích těchto sekt, např. na internetu, v televizi ...“

M 20

„Nejsem si jistý, možná větší kontrola.“

Ž 18

„Větší informovanost, rozhodně otevřeně mluvit o tom, jak to v sektě chodí a že se jedná opravdu jen o manipulaci s účelem člověka nahlodat, rozložit, zničit... a následně ho obrát o majetek, nejen o duši.“

Některé odpovědi policistů

Ž 35

„Sekty zakázat.“

M 49

„Více odborných článků v médiích o činnosti a zaměření sekt. Ne každá má cíl škodit svým vlivem proti společnosti.“

Ž 29

„Zveřejnění špatných vlivů sekt na člověka, vystoupení bývalých členů sekt v médiích, zájem rodičů o mimoškolní aktivity dospívajících dětí.“

M 33

„Dostatek volnočasových aktivit pro dospívající mládež, dostatečná informovanost veřejnosti o možné psychické manipulaci sektami (přednášky ve školách, tisk, televize).“

M 35

„Zlepšení práce politiků.“

M 35

„Nepouštět si je k tělu (udržovat odstup).“

13. Jste věřící nebo ateista?

Tabulka č. 8: Odpovědi studentů a policistů na otázku č. 13

	<i>ateista</i>	<i>věřící</i>
studenti	21	4
policisté	25	0

Poslední tři položky dotazníku (14., 15. a 16.) zjišťovaly nejvyšší dosažené vzdělání, věk a pohlaví respondentů. Tyto údaje jsme již uvedli v popisu zkoumaných vzorků.

4 ZÁVĚR

Mezi základní lidská práva a svobody v České republice patří také svoboda náboženského vyznání, jež je stanovena především v Listině základních práv a svobod, která je součástí ústavního pořádku České republiky. Myslíme si, že stejně tak, jako je důležité, aby společnost neomezovala svobodu náboženského vyznání, je na druhou stranu nezbytné, aby i různé náboženské skupiny dodržovaly lidská práva a svobody jedinců ve společnosti. I přesto, že se tak ze stran některých náboženských sekt neděje, domníváme se, že by nebylo vhodné tyto společnosti příliš omezovat, nebo snad dokonce zakázat. Takovéto kroky by pravděpodobně způsobily oddělení náboženských sekt od společnosti, což by prohloubilo jejich izolovanost a ztížilo možnost jejich sledování.

Nebezpečí náboženských sekt nespočívá pouze v jejich učení nebo ve způsobu života jejich stoupenců. Největší nebezpečí lze spatřovat především v sektách, jež se vyznačují silnou závislostí na vůdci a velkou izolovaností členů. Závislost a izolaci lze jen těžko změřit nebo popsat. Tyto dvě oblasti nebezpečnosti se postupně mohou vystupňovat až tak, že umožní otřesné činy. V extrémních případech to mohou být i hromadné vraždy či sebevraždy.

5 NÁVRH OPATŘENÍ

Zřejmě nejvhodnějším způsobem obrany před náboženskými sektami je prevence. Domníváme se, že je za potřebí veřejnost o problematice náboženských sekt více informovat. K tomu by měla být využita zejména média, která mohou oslovit velkou část veřejnosti. Nejen veřejnoprávní televize, ale i soukromé televizní stanice by mohli podpořit prevenci například vysíláním dokumentárních pořadů s touto problematikou, diskuzemi na toto téma či besedami s lidmi, kteří se sektami mají osobní zkušenost.

Náboženské sekty se často zaměřují na mladé lidi, ti by proto měli být o této problematice informováni především. V současné době již na základních školách fungují poradny, které disponují odborníky z oblasti drogové prevence. V otázce prevence proti působení náboženských sekt zatím zdaleka nebylo takového pokroku dosaženo. Většina rodičů je dnes informována o způsobu, jakým lze u dětí rozpoznat začínající závislost na drogách. Stejně tak by měli být poučeni o tom, jak je možné rozpoznat, jestli jejich dítě není ovlivněno myšlenkami některé sekty. Na školách by měli o této problematice probíhat diskuze. Žáci základních a studenti středních škol by měli být prostřednictvím třídních učitelů

a učitelů občanské nauky dostatečně informování o problematice náboženských sekt, jejich projevu a následků členství v takovýchto organizacích.

Důležitou součástí této prevence je také optimální výchovné působení v rodině i ve škole, které má na mladého člověka pozitivní vliv. Ten pak v případě, kdy se ocitne v nějaké tíživé situaci, nebude hledat pomoc u sekt, ale u svých blízkých v rodině nebo u učitelů či vychovatelů.

6 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

ABGRALL, Jean-Marie. *Mechanismus sekt.* 1. vyd. Praha: Karolinum, 1999. ISBN 80-7184-774-7.

BARRETT, David. *Sekty, kulty, alternativní náboženství.* 1. vyd. Praha: Železný, 1998. ISBN 80-240-0066-0.

BLAŽEK, R., POKORNÝ, V., TELCOVÁ, J. *Nebezpečí sekt.* 1. vyd. Brno: Ústav psychologického poradenství a diagnostiky, 2002. ISBN 80-86568-07-5.

BÜCHNER, Barbara. *Co máme vědět o sektách.* 1. vyd. Praha: Amulet, 1999. ISBN 80-86299-02-3.

ENROTH, Ronald. *Za novými světy. Průvodce sektami a novými náboženstvími.* 1. vyd. Praha: Návrat domů, 1994. ISBN 80-85495-29-5.

HARTL, P., HARTLOVÁ, H. *Psychologický slovník.* 1. vyd. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-303-X.

HOLE, Günter. *Fanatismus.* 1. vyd. Praha: portál, 1998. ISBN 80-7178-183-5.

KAŠPARŮ, Jaroslav. *Problémy patologické religiozity v psychiatrické ambulanci.* Psychiatrie pro praxi. 2002, č. 5, s. 219. ISSN 1213-0508.

KŘEMEN, Pavel. *Boj se sektou.* 1.vyd. Praha: Duel, 1997. ISBN 80-902324-4-2.

Náboženské vyznání obyvatelstva podle výsledků SLDB 2001 | ČSÚ [online]. c 2003.

Dostupné z WWW:

<http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/nabozenske_vyznani_obyvatelstva_podle_vysledku_sl_db_2001753951>.

ROTH, Petr. *Bojíte se islámu?.* Reflex. 1996, č. 15, s. 40. ISSN 0862-6634.

Společnost pro studium sekt a nových náboženských směrů [online]. c 2007. Dostupné z WWW: <<http://www.sekty.cz/www/index.php>>.

Svědkové Jehovovi: Oficiální internetová stránka Watchtower Society [online]. c 2007. Dostupné z WWW: <<http://watchtower.org/images/20060215/feature20060215.jpg>>.

ŠTROBL, Daniel. *Multilevel marketing a psychická manipulace [online]. c 1996. Dostupné z WWW: <<http://kpppbb.svsbb.sk/material/ss/kulty/6.html>>.*

VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese.* 3.vyd. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-802-3.

VOJTÍŠEK, Zdeněk. *Encyklopedie náboženských směrů v České republice.* 1. vyd. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-798-1.

VOJTÍŠEK, Zdeněk. *Náboženství a sekty v České republice.* Policista. 1998, č. 8, příloha.

WIEBEUS, Hans –Otto. *Sekty a lovci duší*. 1. vyd. Plzeň: Nava, 2006. ISBN 80-7211-224-4.

ZBÍRAL, David. *Stručný úvod do problematiky nových náboženských hnutí* [online]. c 2006. Dostupné z WWW: <http://www.david-zbiral.cz/NNHuvod.htm#_Toc151661447>.

7 SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Registrované církve a náboženské společnosti v České republice (viz text – s. 24)

Příloha č. 2: Náboženské vyznání obyvatelstva podle výsledků SLDB 2001 (ČSÚ) (viz text – s. 32)

Příloha č. 3: Dotazník o problematice sekt (viz text s. 34)

Příloha č.1

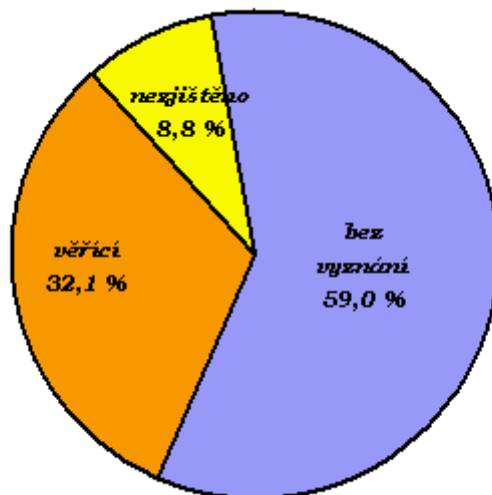
Registrované církve a náboženské společnosti v České republice

Apoštolská církev
Bratrská jednota baptistů
Církev adventistů sedmého dne
Církev bratrská
Církev československá husitská
Církev Ježíše Krista Svatých posledních dnů v České republice
Církev Křesťanská společenství
Církev řeckokatolická
Církev římskokatolická
Česká hinduistická náboženská společnost
Českobratrská církev evangelická
Evangelická církev augsburského vyznání v České republice
Evangelická církev metodistická
Federace židovských obcí v České republice
Jednota bratrská
Křesťanské sbory
Luterská evangelická církev a. v. v České republice
Mezinárodní společnost pro vědomí Krišny, Hnutí Hare Krišna
Náboženská společnost českých unitářů
Náboženská společnost Svědkové Jehovovi
Novoapoštolská církev v ČR
Obec křesťanů v České republice
Pravoslavná církev v českých zemích
Slezská církev evangelická augsburského vyznání
Starokatolická církev v ČR
Ústředí muslimských obcí

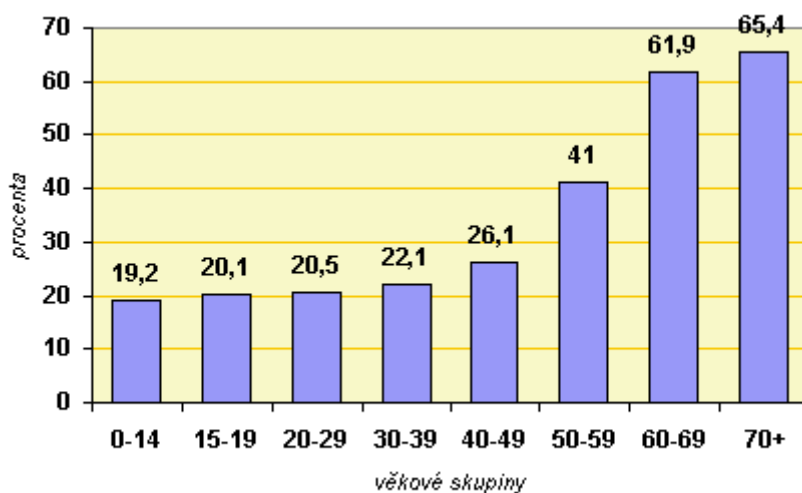
Příloha č. 2

Náboženské vyznání obyvatelstva podle výsledků SLDB 2001 (ČSÚ)

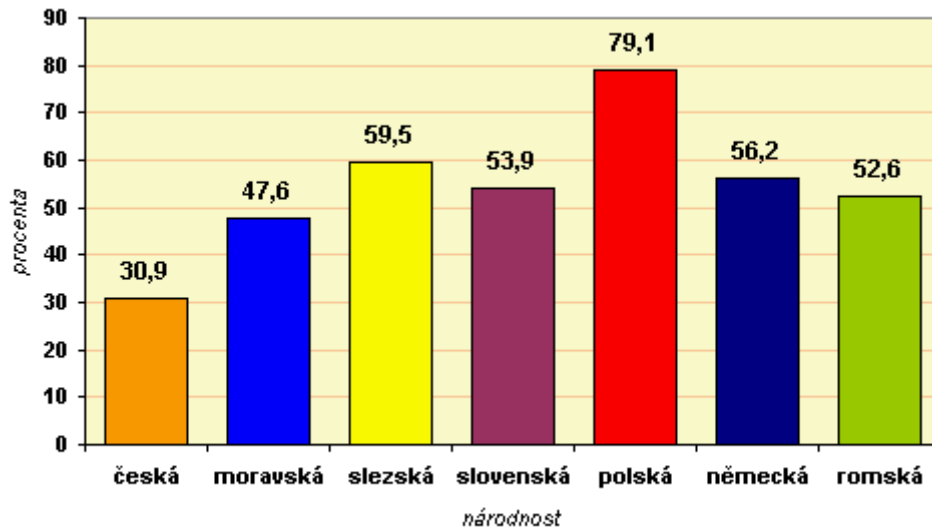
Složení obyvatelstva z hlediska vyznání v roce 2001 zachycuje následující graf:

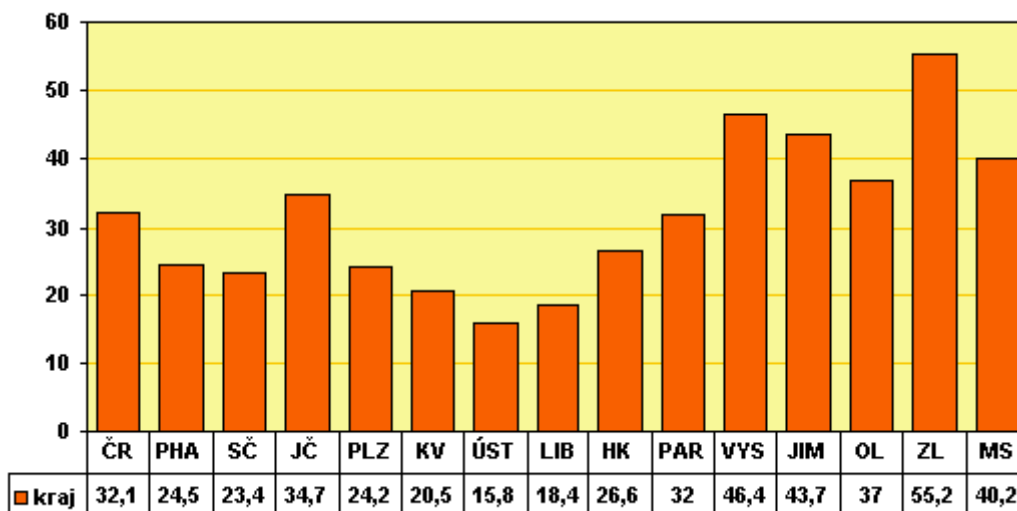
Podíl věřících (celkem) v jednotlivých věkových skupinách v %

Podíl kategorie „věřící celkem“ v rámci deklarované národnosti
(údaje v %, muži a ženy úhrnem)

Podíl kategorie „věřící celkem“ v jednotlivých krajích, údaje v %

Města s nejvyššími podíly věřících a osob bez vyznání

Město	Počet obyvatel celkem	z toho			
		věřící		bez vyznání	
		absolutně	%	absolutně	%
Uherský Brod	17 592	10 643	60,5	5 598	31,8
Třinec	38 953	23 564	60,5	13 069	33,6
Hlučín	14 436	8 417	58,7	4 720	32,9
Český Těšín	26 429	14 860	56,2	9 860	37,3
Velké Meziříčí	11 811	6 364	53,9	4 230	35,8
Rakovník	16 790	2 110	12,6	13 560	82,1
Blána	15 890	2 152	13,5	12 940	81,4
Klášterec nad Ohří	15 757	2 157	13,7	12 823	81,4
Jirkov	20 717	2 845	13,7	16 739	80,8
Most	15 891	2 111	13,3	12 818	80,7

Dotazník o problematice sekt

Vyplnění tohoto dotazníku trvá přibližně 5 – 10 minut.

Dotazník je zcela anonymní a veškeré získané údaje z tohoto dotazníku budou použity výhradně k výzkumným účelům.

Na následující otázky odpovídejte prosím pravdivě a s rozvahou.

U výběrových otázek (viz 4.) zvolenou odpověď označte křížkem.
U otázek otevřených (viz 2.) napište svoji odpověď pod otázku.

1. Znáte nějakou sektu?

Ano   Ne

Pokud jste na tuto otázku odpověděl(a) záporně, na 2. a 3. otázku prosím neodpovídejte.

2. Pokuste se vyjmenovat sekty, které znáte.

.....
.....
.....

3. Která sekta je podle Vás v České republice nejpočetnější?

.....

4. Odkud jste získal(a) informace o sektách? (Můžete označit i více možností)

z televize .....   z rádia .....   z novin a časopisů .....

z odborné literatury .....   z internetu .....   ze školy .....

od osob ze svého okolí (od přátel, známých apod.) ..

od rodičů či jiného člena rodiny .....

o sektách nemám žádné informace .....

5. Byl(a) jste již někdy osloven(a) členy některé sekty?

ano jednou .....

ano více než jednou .....

ne nebyl(a) .....

*Pokud jste členy žádné sekty nebyl(a) nikdy kontaktován na otázku 6.
prosím neodpovídejte.*

6. Jakým způsobem Vás členové sekty oslovili? (Můžete označit i více možností)

osobním kontaktem na ulici .....

osobním kontaktem v domácnosti .....

nabídkou brožur, letáků či časopisů .....

prostřednictvím internetových stránek .....

jiným způsobem .....

7. Je někdo z vašeho okolí nebo v minulosti byl členem některé sekty?

Ano   *Ne*   *Nevím*

8. Jste členem nebo jste v minulosti byl členem některé sekty?

Ano   *Ne*

Pokud jste na tuto otázku odpověděl(a) kladně, na otázku 9. prosím neodpovídejte.

9. Je pro Vás členství v některé sektě lákavé? Pokud ano uveďte prosím důvod.

Ano   *Ne*   *Nevím*

.....
.....

10. Považujete sekty za nebezpečné?

Rozhodně ano

Spíše ano

Spíše ne

Rozhodně ne

Nevím

11. Myslíte si, že člověk po vstupu do sekty udržuje i nadále své původní styky (např. s rodinou nebo přáteli)?

Ano

Ne

Nevím

12. Co by podle Vás mohlo být součástí účinné prevence před sektami?

.....
.....
.....

13. Jste věřící nebo ateista?

ateista .....

věřící .....

14. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Základní .....

Střední .....

Střední s maturitou ...

Vyšší odborné .....

Vysokoškolské .....

15. Věk .....

16. Pohlaví

muž .....

žena .....